

18.12.2019

EOAK/6513/2018

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Mikko Sarja

OIKEUSASIAMIES MOITTII LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALAN NIMIÄ

1 ASIA

Oikeusasiamiehelle tehtiin loppuvuodesta 2018 ja alkuvuodesta 2019 kuusi kantelua, joissa oli kyse liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimivien organisaatioiden (kaksi virastoa ja yksi valtionyhtiö) käyttämisestä oheisnimestä ja nimistä (EOAK/6513/2018, EOAK/6575/2018, EOAK/6593/2018, EOAK/197/2019, EOAK/215/2019 ja EOAK/1622/2019). Lisäksi oikeusasiamiehen kansliaan saapui nimetön ilmoitus, jossa esitetyt tiedot otettiin eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla arvioitavaksi omana aloitteena (EOAK/772/2019).

Kantelut koskivat Väyläviraston käyttöön ottamaa Väylä-nimeä, Liikenne- ja viestintäviraston käyttöön ottamaa oheisnimeä Traficom sekä liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita hoitavan yhtiön nimeä Traffic Management Finland Oy.

Väylä-nimen osalta tuotiin esiin muun muassa, että viraston tiedottamisessa Väylä-nimi on korostunut ja sitä on pidetty ensisijaisena viraston viralliseen nimeen nähden ja se ilmeisesti pyritään vakiinnuttamaan tiedotustoiminnassa ohi viraston varsinaisen nimen. Esiin on tuotu myös esimerkkejä tiedottamisesta, jossa viraston varsinainen nimi ei esiinny lainkaan. Vielä on nostettu esiin viraston logo, jossa käytetään Väylä-nimeä mutta viraston virallinen nimi ei esiinny lainkaan. Oikeusasiamiehen kansliaan toimitettiin esimerkkinä kirjekuori, jossa aiempi Liikennevirasto-nimeen pohjautunut logo oli peitetty uuden logon sisältävällä tarralla. Logossa oli tyyli-tyly V-kirjain ja teksti "Väylä". Kirjekuoren etupuolelta ei muutoin ilmennyt, minkä tahon kirjekuoresta oli kyse. Tässä yhteydessä viitattiin myös viraston graafiseen ohjeistoon, jonka mukaan liikemerkkiin ei koskaan yhdistetä sanaa Väylävirasto. Edelleen on todettu, että Väylä-nimi ei kerro, että kyseessä on viranomaisnimi ja että suomenkielinen nimi Väylä ei sovi lyhenteeksi ruotsinkielisiin yhteyksiin.

Traficom-nimen osalta tuotiin esiin muun muassa, että se ei ole kummankaan kansalliskielen mukainen, se on ongelmallinen perustuslaissa asetettujen kansalliskieliä, kielellisiä perusoikeuksia ja hyvän hallinnon toteutumista koskevien lähtökohtien, maan kielellisen kulttuuriperinnön vaalimista ja viranomaisten käyttämää kieltä koskevan sääntelyn sekä hallintolain asianmukaista palvelua, neuvontaa ja ymmärrettävää kieltä koskevan sääntelyn kannalta. Edelleen tuotiin esiin, että nimi sekoittuu Espoossa toimivan liikennesuunnitteluyhtiön nimeen (Traficon Oy).

Traffic Management Finland Oy -nimen osalta tuotiin esiin muun muassa, että kyseisen osakeyhtiön perustamissopimuksen laatiminen ja sen myötä nimen valinta on ollut viranomaistoimintaa, jota koskee kielilain 35 §:n vaatimus maan kielellisen kulttuuriperinnön vaalimisesta ja molempien kansalliskielten käyttämisen edistämisestä.

Kanteluissa viitattiin myös Kotimaisten kielten keskuksen kannanottoihin ja aiempaan ratkaisukäytäntöön.

Ratkaisen edellä mainitut asiat samalla kertaa ja kaikille kantelijoille annetaan samansisältöiset päätökset.

Lisäksi oikeusasiamiehen kansliaan saapui syksyllä 2019 sellainen Väylävirastoa koskeva kantelu, jossa on Väylä-nimen ohella kyse viraston Facebook-tiedottamisen kielestä yksittäisessä konkreettisessa tilanteessa (EOAK/5602/2019). Tämä asia ratkaistaan erikseen.

Vielä tutkittavana on esillä olevaan asiakokonaisuuteen liittyen eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla jo aiemmin omasta aloitteesta tutkittavaksi otettu asia, joka koskee Finrail Oy:n ruotsinkielistä verkkotiedottamista (EOAK/4180/2017). Tämäkin asia ratkaistaan erikseen.

2 SELVITYS

2.1 Yleistä

Pyysin liikenne- ja viestintäministeriötä toimittamaan asian tutkimiseksi tarvittavat selvitykset niiltä tahoilta, jotka ovat olleet päättämässä kanteluissa tarkoitettujen nimien/oheisnimien käyttöönotosta, sekä antamaan lausuntonsa asiassa. Pyysin myös ilmoittamaan, onko nimitys/oheisnimitys päätettäessä oltu yhteydessä Kotimaisten kielten keskukseseen.

Traffic Management Finland Oy -nimen osalta totesin selvitys- ja lausuntopyynnössäni alustavasti, että kyseiselle yhtiölle on annettu perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä (HE 34/2018 vp). Edelleen toin esiin, että hallintolain 2 §:n 3 momentin mukaan tätä lakia sovelletaan muun muassa yksityisissä niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Vielä viittasin kielilain 25 §:ään, jossa puolestaan säädetään, että jos julkinen hallintotehtävä on lailla tai sen nojalla säädetty yksityiselle, sitä koskee sen hoitaessa tätä tehtävää, mitä tässä laissa säädetään viranomaisesta.

Viittasin myös oikeusasiamiehen kanslian verkkosivuilla (www.oikeusasiamies.fi) julkaistuun päätökseeni dnro 2745/4/10 ym., jossa olen arvioinut muun muassa Trafi-oheisnimen käyttöä, ja päätökseeni dnro 4032/4/08, jossa olen arvioinut yksinomaan englanninkielisen nimen antamista viranomaisen toimintayksikölle (Stroke Unit).

Liikenne- ja viestintäministeriö antoi 26.4.2019 päivätyn lausunnon dnro LVM/358/02/2019 ja toimitti tänne Traffic Management Finland Oy:n 25.3.2019 päivätyn selvityksen, Liikenne- ja viestintäviraston 25.3.2019 päivätyn selvityksen dnro TRAFICOM/89988/04.04.05.03/2019 ja Väyläviraston 22.3.2019 päivätyn selvityksen dnro VÄYLÄ/1455/00.03.02/2019. Asiakirjoista ilmenee muun muassa seuraavaa.

2.2 Väyläviraston selvitys

Liikenneviraston nimi muuttui Väylävirastoksi hallinnonalan organisaatiomuutosten yhteydessä 1.1.2019. Viraston johtoryhmän linjauksen mukaisesti Väylävirastosta ensisijaisesti käytettävä nimi muissa kuin virallisissa yhteyksissä on Väylä. Tämä tarkoittaa, että viestinnässä, kuten verkkopalveluissa, kalvoesityksissä, markkinoinnissa ja tiedotteissa Väylävirastosta käytetään tätä lyhyttä muotoa. Väylä pyritään vakiinnuttamaan myös sidosryhmien ja median käyttöön eikä Väylävirastosta käytetä muita nimiä tai lyhenteitä. Sen sijaan virallisissa asiakirjoissa, kuten lausunnoissa, sopimuksissa, ohjeissa ja päätöksissä, käytetään aina viraston koko nimeä eli Väylävirasto-nimeä.

Väylä-nimen tunnettuuden ja tunnistettavuuden vakiinnuttaminen vie oman aikansa. Vastaavia lyhenteitä on laajasti käytössä valtionhallinnossa; esimerkiksi KELA, VERO, KOTUS.

Ajan oloon hallinnon asiakkaat oppivat tuntemaan Väylä-nimen. Viraston yhteystiedoissa käytetään nimeä Väylävirasto, mutta internet- ja sähköpostiosoitteet ovat helpommin kirjoitettavaa muotoa vayla.fi. Viraston internet- ja sähköpostiosoitteina toimivat myös väylä.fi; väylävirasto.fi sekä vaylavirasto.fi.

Väylävirasto on säästöyistä, ympäristönäkökulmatkin huomioon ottaen, käyttämässä loppuun vanhat Liikennevirasto-liikemerkillä varustetut kirjekuoret siten, että vanha liikemerkki on peitetty Väylä-liikemerkkiä esittävällä tarralla. Uusia kirjekuoria tilattaessa kiinnitetään huomiota siihen, että niihin painetaan myös viraston virallinen nimi. Tarraratkaisu on siis ollut vain väliaikainen.

Kielilain soveltamisen näkökulmasta Väylävirasto toteaa, että ruotsinkielisestä nimestä Trafikledsverket ei ole olemassa Väylää vastaavaa lyhennettyä muotoa.

Väylävirasto käyttää koko nimeään tehdessään hallintolain mukaisia hallintopäätöksiä ja esimerkiksi viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisia päätöksiä asiakirjapyyntöihin. Juuri tällöin on kysymys tilanteista, joissa ylipäänsä on olemassa hallintolain tarkoittama asianosainen ja siis sellainen "hallinnon asiakas", joka mainitaan oikeusasiamiehen muun muassa Trafi-oheisnimeä koskeneessa päätöksessä 2745/4/10 ym. vuodelta 2010.

Väylävirasto tulkitsee edellä mainittua oikeusasiamiehen vuoden 2010 ratkaisua siten, että Väylä-nimeä voidaan esteettä käyttää opasteissa, esitemateriaalissa, uutiskirjeissä, lehtihaastatteluissa, sosiaalisessa mediassa, puheissa ynnä muissa epävirallisissa yhteyksissä.

Väylävirastossa tehdään muihin viranomaisiin – esimerkiksi Liikenteen turvallisuus- ja viestintävirastoon – verrattuna huomattavan vähän yksityisiä henkilöitä koskevia hallintopäätöksiä. Väylävirasto on tilaaja- ja asiantuntijavirasto, joka keskittyy tie-, rata- ja meriliikenteen väyläverkon suunnitteluun, kehittämiseen ja kunnossapitoon sekä liikenteen ja maankäytön yhteensovittamiseen eli siis lähinnä tosiasialliseen hallintotoimintaan hallinnonalan virastouudistuksen perusajatuksen mukaisesti. Ne entisen Liikenneviraston tehtävät, joihin sisältyi merkittävän julkisen vallan käyttöä, siirrettiin uuden Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviksi.

Viraston tunnistaa selkeästi molemmilla kansalliskielillä nimestä ilmenevällä toimialalla toimivaksi viranomaiseksi. Kielilain ja hallintolain viranomaiselle asettamat velvollisuudet toteutuvat, vaikka viraston tiedotteissa, esitteissä, kirjekuorissa, lomakkeissa, opasteissa ja muussa viestinnällisessä materiaalissa käytetään virallisen nimen ja yhteystietojen ohella visuaalisempaa ilmettä tavaramerkkeineen ja graafisine elementteineen.

Väylävirasto katsoo yhteenvetona, että sen viralliset, laissa säädetyt nimet Väylävirasto ja Trafikledsverket täyttävät yksiselitteisesti lainsäädännön ja hyvän hallinnon asettamat vaatimukset viranomaisen nimelle.

Väylävirasto ei ole ollut Väylä-käyttönimen osalta yhteydessä Kotimaisten kielten keskuksen. Väyläviraston tietojen mukaan nimenomaan liikenne- ja viestintäministeriö oli virastouudistusta valmisteltaessa syksyllä 2017 tiedustellut sähköpostitse Kotimaisten kielten keskuksen näkemystä virastojen nimiehdotuksista, joita olivat muun muassa Väylävirasto Veega ja Yhteysvirasto.

2.3 Liikenne- ja viestintäviraston selvitys

Liikenne- ja viestintäviraston (Transport- och kommunikationsverket) nimi on määritelty virastolaissa ja tätä nimeä käytetään virallisia dokumentteja allekirjoitettaessa ja muussakin virallisessa viestinnässä. Viraston lailla säädetty nimi täyttää hallinnon yleislakien vaatimukset.

Laissa säädetyn nimen ohella virasto on ottanut käyttöön erillisen oheis- tai lisänimen Traficom. Viraston mukaan kielilain ja hallintolain velvoitteet täytyvät silloinkin, kun viraston tiedotteissa, esitteissä, lomakkeissa ja muussa viestinnällisessä materiaalissa käytetään virallisen nimen ohella visuaalisempaa ilmettä graafisine elementteineen. Myös eduskunnan oikeusasiamiehen aikaisemman ratkaisukäytännön mukaan tällaisen lyhenteen tai lisänimen käyttäminen virastosta täyttää lainsäädännön vaatimukset, kun lisänimeä käytetään virallisen nimen yhteydessä.

Liikenne- ja viestintävirasto muodostettiin Liikenteen turvallisuusvirastosta, Viestintävirastosta ja eräistä Liikennevirastosta siirtyneistä tehtävistä. Oheisnimeä muodostettaessa on pyritty hyödyntämään edeltävien virastojen tunnettuutta. Edeltävän Liikenteen turvallisuusviraston lisänimeksi vakiintuneeseen Trafi-nimeen (traffic/transport) on yhdistetty Viestintävirastosta siirtyneitä viestintäalan viranomaistehtäviä kuvaava lisäosa com (communications). Traficom on viraston mukaan ymmärrettävä ja luonteva oheisnimi, josta pystyy helposti päättämään viraston päätoimialat. Näin muodostettuna Traficom-nimi on toimiva myös viraston laajassa kansainvälisessä toiminnassa.

Myös viraston tunnuksessa käytetään virallisen nimen lisänä Traficom-nimilogoja. Tämä on viraston mielestä selkeämpää kuin jos lisänimen asemasta käytettäisiin joskus hankalastikin hahmotettavaa kuvallista symbolia.

Traficom-nimeä käytetään myös viraston verkkosivujen osoitteena ja sähköpostiosoitteissa, jotta nämä voivat olla kaikilla kielillä samat.

Viraston oheisnimiluonnoksista on pyydetty Kotimaisten kielten keskuksen (Kotus) kommentit (ns. asiantuntija-arvio). Kotuksen asiantuntija on katsonut, että oheisnimien käyttö virastojen nimissä on ongelmallista, kun ne eivät yleensä kerro suomeksi ja ruotsiksi kyseisen viranomaisen toiminnasta. Näin myös Traficom-nimen osalta.

Virasto ei näe omaa lisänimikäytäntöään mitenkään poikkeuksellisena valtionhallinnossa. Lähes kaikilla virastoilla on käytössään viraston nimestä eri tavoin johdettu oheis- tai lisänimi, joka on tullut tunnetuksi ja yleisesti käytetyksi ainoastaan vakiintumalla. Näin myös silloin, kun lisänimi on muodostettu viranomaisen nimen alkukirjaimista tai viraston nimessä esiintyvistä kirjaimista.

Mahdolliseen Liikennesuunnittelu-yhtiö Traficon Oy:n nimeen sekoittumisen osalta virasto toteaa, että Traficom on viraston varsinaisen nimen ohella käytettävä lisänimi, eikä sekoittumisen vaaraa viraston mielestä ole. Lisäksi valtion viraston tehtäväalue on täysin toinen kuin yksityisen osakeyhtiön.

2.4 Traffic Management Finland Oy:n selvitys

Traffic Management Finland Oy (jäljempänä yhtiö) ja sen liikennemuotokohtaiset tytäryhtiöt muodostavat valtion kokonaan omistaman konsernin, jonka tehtävänä on tarjota ja kehittää liikenteenohjauksen ja -hallinnan palveluita ja toiminnallaan varmistaa liikenteen turvallisuus ja sujuvuus kaikissa liikennemuodoissa. Yhtiön perustamisesta on säädetty Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi annetussa laissa (574/2018) ja sen tehtävistä useissa eri substanssilaeissa.

Perustuslain 124 §:n mukaisesti julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä tämä hallintotehtävän muulle antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Sen sijaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa ainoastaan viranomaiselle. Yhtiölle ei ole siirtynyt lainkaan merkittävää julkisen

vallan käyttöä ja yhtiön julkisen vallan käytön voidaan katsoa olevan viranomaisen toimintaan rinnastettuna vähämerkityksellistä.

Kantelun mukaan yhtiön nimen valinta on ollut viranomaistoimintaa ja kantelussa on viitattu kielilain 35 §:n säännökseen, jonka mukaan "viranomaisten tulee toiminnassaan vaalia maan kielellistä kulttuuriperintöä ja edistää molempien kansalliskielten käyttämistä". Yhtiön nimen valinnassa on otettu muun ohella huomioon se, että kahdella jo toiminnassa olleella tytäryhtiöllä on ollut valmiiksi englanninkieliset nimet. Konsernin yhtiöt toimivat laajasti kansainvälisten asiakkaiden kanssa, toiminta on kansainvälistä ja myös pitkälti englanninkielistä. Näin erityisesti ilmoituksissa ja merenkulussa, jossa vallitseva työkieli on englanti. Englanninkielisiin yhtiön nimiin on siis päädytty alan kansainvälisyyden ja yhtenäisyyden vuoksi ja esimerkiksi jo mainituissa ilmoituksissa ja merenkulussa käytetään useissa maissa samantapaisia nimiä. Nimen valintaan liittyvän menettelyn ei sinänsä voida katsoa olevan mainitun lainkohdan vastaista.

Toiminnassaan yhtiöt palvelevat kotimaisia ja ulkomaisia liikkuja suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Kotimaassa kansalaisia palvelevat aina suomeksi tai ruotsiksi. Lisäksi kotimaahan suunnatussa viestinnässä käytetään kotimaisia nimiä, kuten Tieliikennekeskus, Meriliikennekeskus ja Rataliikennekeskus. Näin ollen yhtiö noudattaa kielilain 23 §:n yhtiötä velvoittavaa säännöstä, jonka mukaan kaksikielisen viranomaisen tulee palvella yleisöä suomeksi ja ruotsiksi. Yhtiö käyttää sekä palvelu- että muussa toiminnassaan molempia kotimaisia kieliä. Lisäksi yhtiö käyttää kielilain 23 §:n mukaisesti yhteydenotoissaan yksityishenkilöihin ja oikeushenkilöihin suomen ja ruotsin kieltä. Yhtiö noudattaa näin ollen myös kielilain 35 §:n 2 ja 3 momenttien vaatimuksia, joiden mukaisesti palveluja tarjotaan kummallakin kotimaisella kielellä, molempien kansalliskielten käyttöä edistetään ja toiminnassa vaalitaan maan kielellistä kulttuuriperintöä.

Traffic Management Finland Oy katsoo, että se noudattaa hallintolaissa säädetyjä vaatimuksia asianmukaisesta palvelusta, neuvonnasta sekä ymmärrettävästä kielestä. Yhtiön toiminta on lisäksi omiaan edistämään kielellisten perusoikeuksien ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumista ja on sopusoinnussa perustuslain 17 §:ssä säädetyin lähtökohdan kanssa, jonka mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi ja jokaisen oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin toteutuu. Yhtiön näkemyksen mukaan osakeyhtiölle annettu toiminimi ei ole lainsäädännön vastainen.

2.5 Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto

2.5.1 Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan uudistuksesta yleisesti

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala uudistettiin vuoden 2019 alussa. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, Viestintävirasto ja Liikenneviraston tietyt toiminnot yhdistettiin uudeksi virastoksi, Liikenne- ja viestintävirastoksi. Entinen Liikennevirasto jatkoi tehtäviään Väylävirastona.

Liikenteenohjausyhtiötä koskeva hallituksen esitys (HE 34/2018 vp.) annettiin eduskunnalle 5.4.2018 ja virastouudistusta koskeva hallituksen esitys (61/2018 vp) 3.5.2018. Virastouudistusta koskeva täydentävä hallituksen esitys (HE 104/2018 vp) annettiin elokuussa 2018. Uudistukset ja niitä koskevat lait tulivat voimaan 1.1.2019.

Hankkeen toteuttamiseksi liikenne- ja viestintäministeriö asetti 25.4.2017 ohjausryhmän sekä neljä työryhmää. Ryhmien toimikaudet olivat 25.4.2017–31.12.2018. Hankkeen työryhmät olivat:

- 1) Liikenteen turvallisuusviraston ja Viestintäviraston yhdistämisestä vastaava työryhmä
- 2) Liikenneviraston tehtävistä sekä jäljelle jäävän Liikenneviraston uudelleenorganisoinnista vastaava työryhmä

- 3) Liikenneviraston liikenteenohjaustehtävien yhtiöittämisestä vastaava työryhmä
- 4) Lainvalmistelusta vastaava työryhmä.

Työryhmissä olivat edustettuina laajasti virastot Ilmatieteen laitosta lukuun ottamatta. Kaikissa työryhmissä paitsi ohjausryhmässä ja lainvalmisteluryhmässä oli henkilöstö edustettuna. Lisäksi Liikenneviraston liikenteenohjaustehtävien yhtiöittämisestä vastaavassa työryhmässä oli edustus puolustusministeriöstä, sisäministeriöstä, Finrail Oy:stä ja Air Navigation Services Finland Oy:stä. Työryhmät asettivat alatyöryhmiä ratkomaan erilliskysymyksiä. Lisäksi työryhmät kutsuivat kokouksiinsa asiantuntijoita kuultaviksi. Hankkeessa oli myös mukana erillinen viestintäryhmä, joka perustettiin 16.5.2017 tukemaan hankkeen johtamista ja valmistelun avoimuutta. Ryhmä koostui ministeriön ja virastojen viestinnästä vastaavista henkilöistä.

Hankkeen ohjausryhmä antoi 21.6.2017 viestintäryhmälle toimeksiannon valmistella esityksen uusien virastojen ja yhtiöiden nimistä sekä tehdä nimiin liittyvä taustaselvitys Pohjoismaissa ja muutamissa Euroopan maissa. Tehtävänannossa edellytettiin, että uusien virastojen ja yhtiöiden nimien pitää istua suomalaiseen yhteiskuntaan, olla moderneja, helposti käytettäviä, oikeakielisiä ja toimia kansainvälisesti. Toimeksiannon ohella viestintätyöryhmä otti huomioon hallintolain ja kielilain vaatimukset ja kuuli luottamuksella Kotimaisten kielten tutkimuslaitoksen (Kotus) nimiasiantuntijan näkemyksen. Viestintäryhmä laati esityksen nimistä ohjausryhmälle.

Virastojen nimistä päätti lopullisesti eduskunta hallituksen esitysten (HE 61/2018 vp ja HE 104/2018 vp) käsittelyn yhteydessä. Konserniyhtiön nimestä päätti valtioneuvosto ja uusien perustettavien yhtiöiden lopullisista nimistä päätti yhtiökokous.

2.5.2 Liikenne- ja viestintäviraston oheisnimi Traficom

Liikenne- ja viestintävirasto on lailla (935/2018) perustettu liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimiva keskushallinnon virasto, joka hoitaa liikenteen ja sähköisen viestinnän viranomaistehtäviä. Liikenne- ja viestintävirasto edistää tietoyhteiskunnan ja liikennejärjestelmän kehittymistä sekä toimivia ja turvallisia liikenne- ja viestintäyhteyksiä sekä -palveluita. Lisäksi virasto edistää toiminnallaan liikennejärjestelmän toimivuutta ja automatisointia, liikenteen turvallisuutta, alueiden ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä sekä kestävästä kehitystä valtakunnallisesti.

Viraston suomenkielinen nimi on Liikenne- ja viestintävirasto. Ruotsiksi viraston nimi on Transport- och kommunikationsverket ja englanniksi The Finnish Transport and Communications Agency. Viraston internetsivut ovat suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Viraston virallisen nimen ohella on viraston nimestä kehittynyt erillinen kutsuma- tai käyttönimi, Traficom. Viraston logotekstissä on myös mainittu viraston virallinen nimi. Tämä ilmenee sekä viraston internetsivuilta että Liikenne- ja viestintäviraston käyttämästä asiakirjapohjasta. Liikenne- ja viestintäviraston virallisen nimen on päättänyt liikenne- ja viestintäministeriö viraston perustamisvaiheessa ja se on sellaisenaan esitetty hallituksen esityksessä eduskunnalle (HE 61/2018 vp ja täydentävä HE 104/2018 vp) esiintyen siten Liikenne- ja viestintävirastosta annetussa laissa.

Traficom-lyhenne on tarkoitettu käyttönimeksi viraston pitkän virallisen nimen rinnalle. Koska nimi Liikenne- ja viestintävirasto on pitkä ja monisanainen, vaatii virasto arjessaan myös lyhyen käyttönimen ennen kaikkea sähköistä asiointia ja viestintäänsä varten (esimerkiksi verkkosivut, sähköposti, sosiaalisen median eri kanavat). Traficom-lyhennettä käytetään muun muassa viraston internetsivujen osoitteena ja viraston sähköpostiosoitteissa, jotta nämä voivat olla kaikilla kielillä samanlaisia. Traficom muodostuu sanoista traffic/transport, Finland ja communications. Oheisnimeä muodostettaessa on pyritty hyödyntämään edeltävien virastojen tunnettavuutta.

Oikeusasiamies totesi kyseisessä ratkaisussaan seuraavaa: Jos yksikön nimet sijaitsisivat yleisön ulottumattomissa ja niitä käytettäisiin yksinomaan vain asianomaisten viranomaisten sisäisesti, kyse ei olisi yleisölle annettavasta tiedosta, eikä asiaa olisi laillisuusvalvonnan näkökulmasta tarpeen arvioida sen enempää. Tapauksessa Stroke Unit-nimitys kuitenkin esiintyi yksikön nimenä sairaalan tiloissa asiakkaille suunnatuissa opasteissa ja oli yleisön nähtävissä asiakkaiden ohjaamistarkoituksessa pystytettynä viitoituksena. Oikeusasiamies katsoikin, että viranomaisen toimintayksikön nimeäminen vain vieraalla kielellä ei ole voimassa olevan kielellisiä oikeuksia koskevan sääntelyn mukainen.

Nyt käsillä olevassa tapauksessa kyse ei kuitenkaan ole siitä, että käytetty lyhenne olisi viranomaisen ainoa nimi, vaan Traficom-lyhenne on virallisen nimen ohella käytettävä oheis- tai lisänimi. Näin ollen kyse ei nyt ole samanlaisesta tilanteesta kuin aiemmin ratkaistussa Stroke Unit -tapauksessa, jossa julkisen sektorin terveydenhuollon yksiköllä ei ollut lainkaan suomen- eikä ruotsinkielistä nimeä. Kuten aiemmin on todettu, viraston viralliset nimet ovat Liikenne- ja viestintävirasto ja Transport- och kommunikationsverket. Näin ollen Stroke Unit -tapauksessa tehtyjä johtopäätöksiä ei ministeriön mielestä voida sellaisinaan käyttää nyt esillä olevan tapauksen arvioinnissa.

Viraston nimeä koskevassa tapauksessa on kyse siitä, onko lainsäädännöstä löydettävissä esitettyä sille, että viranomaisen virallisen nimen rinnalla käytetään jotakin muuta nimeä ja kuinka viranomaisen käyttää oheis- tai lisänimeään suhteessa viralliseen nimeensä. Jos esitetty lyhenteen käytölle ei ole, voidaan vielä kysyä, onko löydettävissä ja asetettavissa sellaisia lainsäädännöstä johtuvia perusteita, jotka näiden viranomaiskohtaisesti omaksuttujen lisänimien tulee täyttää ollakseen oikeudellisesti hyväksyttäviä.

Oikeusasiamies on tutkinut aiemmin viranomaisen käyttämiä oheis- ja lisänimiä ratkaisuisaan dnro 2995/4/10 ja dnro 3706/4/10. Tapauksessa oli kyse Liikenteen turvallisuusviraston käyttämän Trafi-nimen kielilain mukaisuudesta. Oikeusasiamies on tutkinut asiaa myös ratkaisuisaan dnro:t 2745/4/10 ja 3581/4/10, joissa kyse oli sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymän nimestä.

Ratkaisuisaan oikeusasiamies on todennut, että kielellinen ymmärrettävyys kuuluu hyvän hallinnon mukaiseen asianmukaiseen palveluun ja hallintolain säännöstä hyvästä kielenkäytöstä tulkitsemalla voidaan asettaa myös viranomaisten nimille kriteereitä. Hyvän kielenkäytön vaatimus kattaa Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen mukaan ainakin viranomaisten virallisten nimien valinnan, suunnittelun, paikantavuuden ja kielellisen korrektiuden mukaan lukien nimen taivutus. Nimen on oltava kieleltään, sisällöltään ja rakenteeltaan sellainen, että käyttäjä tunnistaa nimen viranomaisen nimeksi ja osaa erottaa sen esimerkiksi kaupallisten liikeyritysten nimestä.

Oikeusasiamiehen mukaan viranomaisen ei voi esiintyä pelkällä epävirallisella oheis- tai lisänimellä, olipa sitten kyse lyhenteestä tai muusta nimestä. Oikeusasiamies ei kuitenkaan ole nähnyt oikeudellisia perusteita pitää lyhenteen tai muun oheisnimen käyttämistä sinänsä lainvastaisena, jos lisänimi esiintyy aina virallisen nimen yhteydessä. Myöskään Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ei ole kielenhuollon näkökulmasta tyrmännyt lyhenteiden tai muiden oheis- tai lisänimien käyttöä sinänsä. Oikeusasiamies on todennut myös, että jos viranomaisen virallinen nimi on pitkä, lyhenne voi parantaa esimerkiksi viranomaisen päätöksen luettavuutta. Oikeusasiamies ei pidä poissuljettuna sitäkään, etteikö osuva ja naseva lisänimi joissakin tapauksissa voisi lisätä viranomaisen tunnettavuutta. Oikeusasiamies korostaa kuitenkin ratkaisussaan, että vaikka oheis- tai lisänimi ennen pitkää vakiintuisikin yleisessä kielenkäytössä, viranomaisen itse ei voi esiintyä pelkästään tuolla nimellä.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että Liikenne- ja viestintäviraston nimi täyttää kaikki kielilain ja hyvän hallinnon vaatimukset, koska Liikenne- ja viestintävirasto (Transport- och kommunikationsverket) on viraston virallinen nimi. Molempia kieliversioita käytetään virkatoimissa, palveluiden tuottamisessa, opasteissa, tiedottamisessa ja muussa viestinnässä. Viraston tunnistaa selkeästi molemmilla kansalliskielillä nimestä ilmenevällä toimialalla toimivaksi viranomaiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo myös, että Liikenne- ja viestintäviraston oheisnimi Traficom täyttää myös kaikki kielilain ja hyvän hallinnon vaatimukset. Liikenne- ja viestintävirastoa perustettaessa virallisen nimen ohelle on kehitetty liikemerkki ja logoteksti tätä tukemaan. Luomalla viraston visuaalisessa ilmeessä käytettäviä elementtejä virasto pyrkii nimenomaan erottamaan muista virallisista yksiköistä tai toimijoista markkinoilla.

Oikeusasiamies on todennut, että viranomaisten menettely ei ole lainvastainen silloin, kun oheisnimet esiintyvät hallinnon asiakkaisiin nähden aina virallisen nimen yhteydessä niin, että epätietoisuutta tai sekaannusta viranomaisesta ei synny. Kielilain ja hallintolain velvoitteet siis täyttyvät, vaikka viraston tiedotteissa, esitteissä, kirjekuorissa, lomakkeissa, opasteissa ja muussa viestinnällisessä materiaalissa käytettäisiinkin virallisen nimen ja yhteystietojen ohella visuaalisempaa ilmettä tavaramerkkeineen ja graafisine elementteineen. Lainsäädännössä ei ole myöskään yksiselitteisesti kielletty oheisnimien käyttöä, mistä kertoo niiden runsas käyttö sekä valtion että kuntien hallinnossa.

Eduskunnan oikeusasiamiehelle toimitetuista kanteluista ja niiden liitteistä ei ilmene, että Liikenne- ja viestintävirasto olisi käyttänyt oheisnimeään omassa tiedotuksessaan virallisen nimen sijaan. Oheisnimeä käytettäessä virallinen nimi on esillä tai asiayhteydestä aina selviää, että kysymyksessä on Liikenne- ja viestintävirasto. Eräässä kantelussa on nostettu esiin, että esimerkiksi Yleisradio ja Iltä-Sanomien ovat käyttäneet artikkeleissaan virastojen virallisten nimien sijaan oheis- ja lisänimiä. Liikenne- ja viestintäministeriö haluaa todeta, ettei se tai sen hallinnon alan virasto voi vaikuttaa siihen, mitä nimeä lehdistö käyttää virastoista artikkeleidensa otsikoissa.

Liikenne- ja viestintävirasto ei ole käyttänyt toiminnassaan tai omassa viestinnässään oheis- tai lisänimeä yksinään, vaan nimi esiintyy virallisen nimen yhteydessä.

Oikeusasiamies on todennut ratkaisussaan dnro 2995/4/10, että viranomaisen virallisen nimen on oltava kieleltään, sisällöltään ja rakenteeltaan sellainen, että käyttäjä tunnistaa nimen viranomaisen nimeksi ja osaa erottaa sen esimerkiksi kaupallisten liikeyritysten nimestä. Sen sijaan oheis- tai lisänimien muodostamiseen ei ole osoitettavissa vastaavanlaisia oikeudellisesti velvoittavia kriteereitä.

Liikennesuunnittelualan yhtiöön Traficon Oy:hyn liittyen Liikenne ja viestintäministeriö toteaa, että Traficom on viraston varsinaisen nimen ohella käytettävä oheisnimi, ei sen virallinen nimi. Valtion viraston tehtäväalue myös eroaa täysin yksityisen osakeyhtiön toimialasta. Täten sekoittumisen vaaraa yksityiseen yritykseen ei ole, vaikka viraston virallisen nimen yhteydessä käytettäisiin oheisnimeä.

Koska Liikenne- ja viestintävirasto on aloittanut toimintansa vasta 1.1.2019, ei uuden keskuhallintoviranomaisen tunnettuus tai tunnistettavuus ole välttämättä paras mahdollinen kansalaisten keskuudessa. Tähän ministeriö kiinnittää jatkossa huomiota. Liikenne- ja viestintävirasto huolehtii siitä, että viraston liikemerkki ja logoteksti ja niissä esiintyvä Traficom-lyhenne ei yleisölle suunnatussa etenkin oleellista tietoa sisältävässä viestinnässä syrjäytä viraston virallista nimeä. Tällöin noudatetaan edellä mainittuja lakeja ja hyvän hallinnon periaatteita.

2.5.3 Väyläviraston oheisnimi Väylä

Väylävirasto, aikaisemmin Liikennevirasto, on lailla (862/2009, muutettu 936/2018) perustettu liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimiva keskushallinnon virasto. Virastouudistuksen yhteydessä Väyläviraston tehtävät kohdennettiin väylänpitoon, talvimerenkulun turvaamiseen ja liikenteenohjauksen järjestämiseen. Virasto vastaa väylänpitäjänä tie-, rata- ja vesiväylien palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Virasto edistää toiminnallaan väyläverkon toimivuutta, automatisaatiota, liikenteen turvallisuutta, kestävä kehitystä osana liikennejärjestelmän kokonaisuutta sekä alueiden ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja tasapainoista kehitystä. Väylävirastossa tehdään muihin viranomaisiin verrattuna huomattavan vähän yksityisiä henkilöitä koskevia hallintopäätöksiä. Väylävirasto on tiilaja- ja asiantuntijavirasto, joka keskittyy tie-, rata- ja meriliikenteen väyläverkon suunnitteluun, kehittämiseen ja kunnossapitoon sekä liikenteen ja maankäytön yhteensovittamiseen eli lähinnä tosiasialliseen hallintotoimintaan.

Viraston suomenkielinen nimi on Väylävirasto. Ruotsiksi virasto on Trafikledsverket ja englanniksi Finnish Transport Infrastructure Agency. Viraston internetsivut ovat suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Viraston virallisen nimen ohella on viraston logotekstissä käytetty erillistä kutsumatäi käyttönimeä Väylä. Väyläviraston virallisen nimen on päättänyt liikenne- ja viestintäministeriö viraston perustamisvaiheessa ja se on sellaisenaan esitetty hallituksen esityksessä eduskunnalle (HE 61/2018 vp, HE 104/2018 vp) esiintyen siten Väylävirastosta annetussa laissa. Väylälyhenteestä ja sen käytöstä on päättänyt Väyläviraston johtoryhmä.

Väyläviraston johtoryhmä on linjannut, että Väylävirastosta muussa kuin virallisissa yhteyksissä käytettävä nimi on Väylä. Väyläviraston selvityksen mukaan tämä tarkoittaa viestintää, kuten verkkopalvelut, kalvoesitykset, markkinointi ja tiedotteet. Väylä pyritään vakiinnuttamaan myös sidosryhmien ja median käyttöön eikä virastosta käytetä muita lyhenteitä. Virallisissa asiakirjoissa, kuten lausunnoissa, sopimuksissa, ohjeissa ja päätöksissä, käytetään aina viraston koko nimeä eli Väylävirasto-nimeä. Väylävirasto on todennut myös selvityksessään, että vastaavia lyhenteitä on laajasti käytössä valtionhallinnossa, kuten esimerkiksi KELA, VERO, KEHA ja KOTUS. Viraston yhteystiedoissa käytetään nimeä Väylävirasto, mutta internet- ja sähköpostiosoitteet ovat helpommin kirjoitettavassa muodossa: vayla.fi. Huomattava on myös, että viraston internet- ja sähköpostiosoitteina toimivat myös vayla.fi, vaylavirasto.fi sekä vaylavirasto.fi.

Väylä-nimeä koskeva kantelu on osittain samankaltainen edellä käsitellyn Traficom-lyhennettä koskevan kantelun kanssa. Väyläviraston osalta kyse ei ole siitä, että käytetty lyhenne olisi viranomaisen ainoa nimi, vaan Väylä-lyhenne on virallisen nimen ohella käytettävä oheis- tai lisänimi. Näin ollen kyse ei ole samanlaisesta tilanteesta kuin aiemmin käsitelty Stroke Unit -tapaus, jossa julkisen sektorin terveydenhuollon yksiköllä ei ollut lainkaan suomen- eikä ruotsinkielistä nimeä. Ministeriö katsoo, että Stroke Unit -tapauksessa tehtyjä johtopäätöksiä ei voida sellaisinaan käyttää nyt esillä olevan tapauksen arvioinnissa.

Väylävirasto-tapauksessa on kyse siitä, onko lainsäädännöstä löydettävissä estettä sille, että viranomaisen virallisen nimen rinnalla käytetään jotakin muuta nimeä ja kuinka viranomaisen käyttää oheis- tai lisänimeään suhteessa viralliseen nimeensä. Jos estettä lyhenteen käytölle ei ole, voidaan vielä kysyä, onko löydettävissä ja asetettavissa sellaisia lainsäädännöstä johtuvia perusteita, jotka näiden viranomaiskohtaisesti omaksuttujen lisänimien tulee täyttää ollakseen oikeudellisesti hyväksyttäviä.

Liikenne- ja viestintäministeriö viittaa edellä (2.5.2) esitettyyn oikeusasiamiehen ratkaisukäytäntöön ja katsoo, että Väyläviraston virallinen nimi täyttää kaikki kielilain ja hyvän hallinnon vaatimukset, koska Väylävirasto (Trafiksledverket) on viraston virallinen nimi. Molempia käytetään virkatoimissa, palveluiden tuottamisessa, opasteissa, tiedottamisessa ja muussa viestinnässä.

Viraston tunnistaa selkeästi molemmilla kansalliskielillä nimestä ilmenevällä toimialalla toimivaksi viranomaiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo myös, että Väyläviraston oheisnimi Väylä, täyttää myös kaikki kielilain ja hyvän hallinnon vaatimukset. Oikeusasiamies on todennut, että viranomaisten menettely ei ole lainvastainen silloin, kun oheisnimet esiintyvät hallinnon asiakkaisiin nähden aina virallisen nimen yhteydessä niin, että epätietoisuutta tai sekaannusta viranomaisesta ei synny. Kielilain ja hallintolain velvoitteet täytyvät, vaikka viraston tiedotteissa, esitteissä, kirjekuorissa, lomakkeissa, opasteissa ja muussa viestinnällisessä materiaalissa käytettäisiin virallisen nimen ja yhteystietojen ohella visuaalisempaa ilmettä tavaramerkkeineen ja graafisine elementteineen. Luomalla viraston visuaalisessa ilmeessä käytettäviä elementtejä virasto pyrkii nimenomaan erottamaan muista virallisista yksiköistä tai toimijoista markkinoilla. Lainsäädännössä ei ole myöskään yksiselitteisesti kielletty oheisnimien käyttöä, mistä kertoo niiden runsas käyttö sekä valtion että kuntien hallinnossa.

Liikenne- ja viestintäministeriö ei näe oheis- ja lisänimien käyttöä mitenkään poikkeuksellisenä nykypäivänä, jolloin useammalla viranomaisella on logossaan tai kutsumanimenä virallisen nimensä ohella joku muu, lyhyempi nimi (esim. VERO, KOTUS, KEHA, Valvira, Evira, ELY-keskus, AVI). Koska virasto on aloittanut toimintansa vasta 1.1.2019, ei uuden keskushallintoviranomaisen tunnettuus tai tunnistettavuus ole vielä paras mahdollinen kansalaisten keskuudessa. Tähän ministeriö kiinnittää jatkossa huomiota. Väylävirasto huolehtii siitä, että viraston liike-merkki ja logoteksti ja niissä esiintyvä Väylä-lyhenne ei yleisölle suunnatussa etenkin oleellista tietoa sisältävässä viestinnässä syrjäytä viraston virallista nimeä. Tällöin noudatetaan edellä mainittuja lakeja ja hyvän hallinnon periaatteita.

2.5.4 Traffic Management Finland Oy:n nimi

2.5.4.1 Traffic Management Finland Oy:n toimiala ja tehtävät

Traffic Management Finland Oy on liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa toimiva valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö, joka on valtion liikenteenohjauskonsernin, Traffic Management Finland Group:n emoyhtiö. Traffic Management Finland Oy aloitti toimintansa 1.1.2019.

Yhtiön toimialana on lennonvarmistusliiketoiminta sekä muu lentoliikenteeseen liittyvä liiketoiminta, meri-, rautatie- ja tieliikenteenohjaus ja -hallinta sekä niihin liittyvän tiedon keruu, hallinta ja hyödyntäminen. Yhtiö tarjoaa, ylläpitää ja kehittää yhteiskunnan, viranomaisten sekä elinkeinoelämän tarvitsemia liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita Suomessa ja ulkomailla siten kuin niistä erikseen säädetään tai määrätään. Yhtiön tuottamalla liikenteenohjaus- ja hallintapalveluilla varmistetaan liikenteen sujuvuus ja turvallisuus sekä huolehditaan liikenteenohjauksen ja -hallinnan toimintavarmuudesta normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Yhtiön toiminnan erityisenä tarkoituksena on tarjota, ylläpitää ja kehittää liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita puolustus- ja turvallisuusviranomaisten tarpeita varten siinä laajuudessa, kuin se on näiden lakisääteisten virkatehtävien hoitamiseksi perusteltua. Yhtiön toiminnan erityisenä tarkoituksena on myös kerätä, hallita ja hyödyntää liikenteenohjaukseen liittyvää tietoa, tarjota sitä tasapuolisesti myös muiden toimijoiden saataville ja luoda mahdollisuuksia markkinoille syntyvälle uudelle liiketoiminnalle, joka perustuu automaatioon ja tiedon laajempaan hyödyntämiseen.

Traffic Management Finland Group:n tytäryhtiöitä ovat Air Navigation Services Finland Oy, Finrail Oy, Intelligent Traffic Management Finland Oy ja Vessel Traffic Services Finland Oy. Konsernin tytäryhtiöt vastaavat kukin omista liikennemuotoikohtaisista liikenteenohjaus- ja hallintapalveluista.

Konsernin eri tytäryhtiöiden tehtävistä ja niissä käytetyistä kielistä säädetään alusliikennepalvelulaissa (623/2005), ilmailulaissa (864/2014), liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) ja raideliikennelaissa (1302/2018).

Tieliikenteen ohjauksesta vastaa *Intelligent Traffic Management Finland Oy*. Intelligent Traffic Management Finland Oy:n tarjoamiin palveluihin kuuluvat mm. operatiivinen liikenteenhallinta tieliikennekeskuksissa, tietunneleiden teknisistä järjestelmistä ja maanteiden muuttuvista opasteista huolehtiminen, tiesääjärjestelmät sekä kaikkiin edellä mainittuihin liittyvät tietotekniset- ja tietoliikennetekniset palvelut. Näiden lisäksi Intelligent Traffic Management Finland Oy tarjoaa avoimena datana kaikkien hyödynnettäväksi suuren määrän tieliikenteeseen liittyvää ajantasaista liikenne- ja olosuhdetietoa.

Tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalveluissa on kyse suurilta osin erilaisesta tiedotustoiminnasta sekä liikenteen sujuvuuden varmistamisesta. Kyseessä oleva tieliikenteen ohjaus ei ole sama asia, kuin tieliikennelaissa tarkoitettu tieliikenteen ohjaus, jolla tarkoitetaan tilannetta, jossa tienkäyttäjä veloitetaan noudattamaan poliisimiehen ja muun liikenteen ohjaajan antamaa merkkiä tai ohjetta. Tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelu on luonteeltaan ennen kaikkea operatiivista toimintaa liikenteen sujuvuuden varmistamiseksi ja se täydentää tieliikennelain mukaista liikenteenohjausta. Tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelu tapahtuu käytännössä ensinnäkin huolehtimalla maanteiden muuttuvista opasteista sekä muista teknisistä järjestelmistä. Lisäksi annetaan olosuhde- ja liikennetietoa sekä niihin perustuvia ohjeita ja suosituksia.

Tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalveluilla ei ole suoraa kansalaisrajapintaa, sillä tieliikenteen ohjaus koostuu pääsääntöisesti tietunneleiden teknisistä järjestelmistä ja maanteiden muuttuvista opasteista huolehtimisesta. Olosuhde- ja liikennetietoa koskevia tiedotteita kansalaisille jakavat muun muassa kaupalliset radioasemat. Internetissä ja liikennetilanne-palvelussa tapahtuvasta tiedottamisesta vastaavat yhtiön tieliikennekeskukset. Tiedottaminen tapahtuu näissä kanavissa sekä suomeksi että ruotsiksi. Tieliikennekeskukset vastaavat myös valtakunnallisesta tienkäyttäjän linjasta, jonne voi ilmoittaa tieliikenteen häiriöistä. Linjan avulla välitetään tienkäyttäjiltä tulevaa palautetta tien kunnossapidosta vastaaville urakoitsijoille. Ilmoitukset linjalle voi tehdä sekä suomeksi että ruotsiksi.

Alusliikennepalvelusta Suomen aluevesillä vastaa *Vessel Traffic Services Finland Oy*. Alusliikennepalvelun ylläpidolla tarkoitetaan ajantasaista liikenteen ja liikenneolosuhteiden seuranta, liikenteestä tiedottamista sekä liikenteen operatiivista ohjausta mukaan lukien häiriötilanteiden hallinta. Alusliikennepalvelulain 2 §:n mukaan alusliikennepalvelusta käytetään kansainvälistä nimeä VTS eli Vessel Traffic Service.

Alusliikennepalvelulla ei myöskään ole suoraa kansalaisrajapintaa. Alusliikenteenohjausta tarjotaan kauppamerenkulussa oleville aluksille. Vessel Traffic Services Finland Oy:n liikenteenohjauksen palvelut kohdistuvatkin pääosin toisiin merenkulun piirissä toimiviin yrityksiin ja yhteisöihin, kuten varustamoihin ja satamiin. Alusliikennepalvelussa käytettävistä kielistä säädetään alusliikennepalvelulain 4 §:ssä, jonka mukaan alusliikennepalvelua annetaan tarpeen mukaan suomen, ruotsin tai englannin kielellä. Käytettävä kieli valikoituu palveltavan aluksen kapteenin tai luotsin päätöksen perusteella. Käytännössä alusliikenneohjauksessa käytetyin kieli on englanti. Tämä johtuu siitä, että suurin osa alusliikennepalveluun osallistuvista aluksista on ulkomaalaisten toimijoiden omistuksessa ja ohjauksessa.

Finrail Oy tarjoaa Suomessa valtion rautatieverkolla rautatieliikenteen ohjaus- ja hallintapalveluita. Palvelujen ydintä ovat rautateiden liikenteenohjaus, liikennesuunnittelu ratatyön ja liikenteen yhteen sovittamiseksi, käyttökeskustoiminta sekä junamatkustukseen liittyvät matkustajainformaatiopalvelut.

Ennen vuotta 2019 Liikennevirasto osti Finrail Oy:ltä operatiivisen rautatieliikenteen ohjauspalvelun. Yhtiö tarjosi silloiselle Liikennevirastolle rautatieliikenteen ohjauspalveluiden lisäksi rautatieliikenteen hallintaan liittyviä suunnittelu- ja asiantuntijapalveluita sekä tuotti matkustajainformaatiopalveluita. Näistä palveluista ainoastaan rautatielain (304/2011) 7 36 §:ään sisältyneet liikenteenohjaus oli perustuslain 124 §:n tarkoittamalla tavalla julkinen hallintotehtävä [rautatielaki on sittemmin kumottu ja korvattu raideliikennelaille (1302/2018), jonka 136 § vastaa entisen rautatielain 36 §:ää]. Liikenneviraston rautatieliikenteen ohjausyksikkö vastasi ennen vuotta 2019 rautatieliikenteen ohjaustoiminnon valvonnasta ja koordinoinnista, häiriötilanteiden hallinnasta ja toimintaan liittyvästä tiedottamisesta. Yksikössä toimiva rautatieliikennekeskus valvoi valtakunnallisesti liikenteen sujuvuutta, rautatieliikennejärjestelmän tilaa ja liikenteenohjauspalvelun tasapuolisuutta sekä koordinoi ja teki tarvittaessa keskeiset päätökset liikenteellisissä häiriötilanteissa. Liikenneviraston rautatieliikenteen palveluiden kehittäminen -yksikkö vastasi muun muassa rautatieliikenteen ohjauksen ja järjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta.

Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden yhtiöittäminen yhteydessä Finrail Oy:lle siirtyivät Rautatieliikenteen ohjausyksikön tehtävät, osa rataverkon käyttö -yksikön kapasiteetinjakotehtävistä, rautatieliikenteen kehittäminen -yksikön liikenteen hallintaan ja ohjaukseen liittyvät tehtävät sekä yksikköjen tehtäviin liittyvä ICT-infrastruktuuri, ohjaus- ja tietojärjestelmät, ohjelmistot sekä käyttökeskustoiminnot ja valvomotoiminnot. Finrail Oy:n tehtävänkuvaa on siis muuttunut vuoden 2019 alusta alkaen suuresti. Muutoksen seurauksena Väylävirasto on ulkoistanut ratakapasiteetin ja reittien jakamiseen liittyviä tehtäviä, joista se on aiemmin vastannut itse.

Rautatieturvallisuuteen liittyy viestintää ja vaadittavaa kielitaitoa koskevaa erityissääntelyä. Rautateiden viestintäverkkoa saa käyttää ainoastaan liikenneturvallisuuteen liittyvässä viestinnässä. Rautateiden viestiliikenteessä käytettävästä kielestä ja viestinnän muodosta säädetään komission asetuksessa (EU) 2015/995 Euroopan Unionin rautatiejärjestelmän osajärjestelmää ”käyttötoiminta ja liikenteen hallinta” koskevasta yhteentoimivuuden teknisestä eritelmästä annetun päätöksen 2012/757/EU muuttamisesta. Turvallisuuteen liittyvässä viestinnässä eri toimijoiden henkilöstön tulee käyttää rataverkon haltijan käyttämää ja toimijoille ilmoittamaa päivittäisessä toiminnassa käytettävää operointikieltä. Komission asetuksen perusteella annetun Liikenteen turvallisuusviraston määräyksen (TRAFI/57058/03.04.02.00/2015) mukaan rataverkon haltijan liikenteenohjauksen ja rautatieliikenteen harjoittajan välisessä viestinnässä on käytettävä rataverkon haltijan määrittämää operointikieltä. Liikenneviraston antamassa ohjeessa ja turvallisuussäännössä (LIVI/1686/07.01.00/2016) Liikenneviraston hallinnoimalla valtion rataverkolla viestinnän kieleksi on määritetty suomen kieli.

Finrail Oy:n liikenteenohjauksen palvelut kohdistuvat pääosin toisiin rautatiejärjestelmän piirissä toimiviin yrityksiin ja yhteisöihin, kuten rautatieliikenteen harjoittajiin ja radan kunnossapitoyrityksiin, joiden tulee omalta osaltaan noudattaa rautatielainsäädännön erityissääntelyä viestinnässä käytettävästä suomen kielestä. Finrail Oy tuottaa Väylävirastolle sopimuksen perusteella myös matkustajainformaatiopalvelut aikataulunäyttö- ja kuulutuslaitteisiin. Tässä suoraan matkustajia palvelevassa tiedottamisessa käytetään yleiskuulutuksissa suomen, ruotsin ja englannin kieliä. Tarkemmassa tiedottamisessa käytetään aina suomea ja ruotsia, sekä mahdollisuuksien mukaan englantia. Venäjälle suuntautuvien junavuorojen kuulutukset annetaan myös venäjän kielellä. Junien sisällä annettavasta matkustajainformaatiosta vastaa rautatieliikenteen harjoittaja, kuten VR-Yhtymä Oy. Matkustajainformaatiopalvelu on Finrail Oy:n ainoa suoraan matkustaja-asiakkaille suuntautuva palvelu, ja sitä annetaan edellä kuvatulla tavalla suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi.

Air Navigation Services Finland Oy vastaa valtioneuvoston nimittämänä Suomen ilmatilan käytön hallinnasta sekä lentoreitti- ja lennonvarmistuspalveluista 22 lentoasemalla Suomessa. Verkostolentoasemilla annetaan lennonjohto- tai lentotiedotuspalveluita, riippuen kentän operaatiomäärästä ja/tai toiminnan luonteesta.

Air Navigation Services Finland Oy:n lennonvarmistuspalvelut kohdistuvat toisiin ilmaliikenteen piirissä toimiviin yrityksiin ja yhteisöihin, kuten lentoyhtiöihin ja lentoasemiin. Suoraa kansalaisrajapintaa ei ole. Lennonvarmistuksessa käytettävästä kielestä säädetään Ilmailulain 108 §:ssä. Pykälän 3 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriö voi päättää, että Suomen vastuulla olevassa ilmatilassa tai sen osassa annetaan lennonvarmistuspalvelua vain englannin kielellä, jos se on tarpeen lentoturvallisuuden ja ilmailun sujuvuuden varmistamiseksi sekä yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan tavoitteiden toteuttamiseksi. Liikenne- ja viestintäministeriö on antanut 21.12.2017 päätöksen, jonka mukaan 1.1.2018 alkaen Suomen lentotiedotusalueella lentopinnan 95 yläpuolella aluelennonjohdon käyttämällä radiotaajuudella ilmaliikennepalvelua tarjotaan vain englannin kielellä.

2.5.4.2 Kielelliset oikeudet valtionyhtiöiden toiminnassa

Kielilain soveltamisala ei ole täysin selvä siinä, onko oikeusasiamiehellä toimivaltaa valvoa kielilain noudattamista lain 24 §:ssä tarkoitettujen palvelua tarjoavien valtionyhtiöiden toiminnassa (Sarja Mikko: Kielellisten oikeuksien toteutumisen haasteita eduskunnan oikeusasiamiehen lailisuusvalvonnan näkökulmasta, 2015, s. 22). Oikeusasiamies voi valvoa valtionyhtiöiden toimintaa ja samalla kielellisten oikeuksien toteuttamista niissä vain, jos yhtiön toiminnassa on kyse oikeusasiamiehen toimivaltasäännöksessä tarkoitetun julkisen tehtävän – joka kattaa myös perustuslain 124 §:ssä ja kielilain 25 §:ssä tarkoitetut julkiset hallintotehtävät – hoitamisesta. Siten yhtiön omistussuhteilla tai valtion omistusosuudella ei ole merkitystä oikeusasiamiehen toimivallan näkökulmasta. Sen sijaan merkitystä vailla ei kielilain soveltamisalan näkökulmasta ole se, onko yhtiön toiminnassa kyseessä julkinen tehtävä vai julkinen hallintotehtävä (Sarja 2015, s. 23).

Oikeusasiamiehen toimivaltuudet ja kielilain soveltamisala eivät täysin kata toisiaan, koska kaikkien palvelua tarjoavien yhtiöiden palvelutoiminta ei välttämättä kuulu oikeusasiamiehen toimivaltasäännöksessä tarkoitettujen julkisen tehtävän käsitteen alaan. Toisaalta koko joukko valtionyhtiöitä ovat sellaisia, että ne – ainakin joiltain osin – kuuluvat oikeusasiamiehen valvottaviin joko suoraan erityislainsäädännössä määriteltyjen julkisten hallintotehtävien tai yleispalveluvelvoitteiden johdosta taikka sitä kautta, että oikeusasiamies on tulkinnut jonkin toiminnan luonteeltaan oikeusasiamiehen toimivaltasäännöksen mukaiseksi julkiseksi tehtäväksi ilman laissa tai esitöissä olevaa nimenomaista mainintaa asiasta (Sarja 2015, s. 23)

Kielilain 24 §:n 1 momentin mukaan valtion liikelaitoksen sekä sellaisen palvelua tuottavan yhtiön, jossa valtiolla taikka yhdellä tai useammalla kaksikielisellä kunnalla taikka erikielisillä kunnilla on määräämisvalta, on annettava palvelua ja tiedotettava suomeksi ja ruotsiksi toiminnan laadun ja asiayhteyden edellyttämässä laajuudessa ja tavalla, jota kokonaisuutena arvioiden ei voida pitää yhtiön kannalta kohtuuttomana. Hallituksen esityksen (HE 92/2002 vp) mukaan säännöksellä pyritään turvaamaan kielelliset peruspalvelut siirrettäessä eri toimintoja liikelaitoksiin ja säännöksessä tarkoitettuihin yhtiöihin. Säännös koskee palvelua tuottavia yhtiöitä, mutta ei tavaraa tuottavia yhtiöitä. Lisäksi se on rajoitettu koskemaan yleisölle annettavia palveluja. Liikelaitokset ja yhtiöt eivät ole velvollisia antamaan laissa tarkoitettua kielellistä palvelua, jos se on ”tarpeetonta tai yhtiön kannalta kokonaisuudessaan arvioituna kohtuutonta” (HE 92/2002 vp, s. 88).

Eduskunnan lakivaliokunnan mietinnön (LaVM 25/1994 vp) mukaan edellä mainitulla lisäyksellä korostetaan soveltamisessa noudatettavaa suhteellisuutta. Suhteellisuus toimii kahdessa merkityksessä. Toisaalta on otettava huomioon, miten merkittävästä toiminnasta kansalaisen näkökulmasta katsottuna on kysymys. Vaatimus säännöksen soveltamisesta korostuu silloin, kun toiminnan merkitys kansalaisen näkökulmasta katsottuna kasvaa, ja päinvastoin. Toisaalta on arvioitava, mitä kohtuudella voidaan vaatia yhtiöltä. Jos kysyntä on hyvin vähäinen, yhtiöltä ei

voida vaatia jatkuvaa valmiutta täydellisesti palvella molemmilla kansalliskielillä. Kielellisistä palveluista voidaan tietyissä tilanteissa huolehtia esimerkiksi asianmukaisilla opastintauluilla suullisen palvelun sijasta. Huomiota tule myös kiinnittää siihen, toimiiko kyseinen yritys käsillä olevan palvelun tarjoamisessa monopoliasemassa tai määräävässä markkina-asemassa vai tarjoaako vastaavaa palvelua useita toimijoita kilpailuilla markkinoilla. Palveluvelvoitteen sisältö on rajattu toiminnan laadun ja asiayhteyden edellyttämään laajuuteen. Rajauksen johdosta ei voitaisi kilpailuilla markkinoilla toimiville yhtiöille asettaa sellaisia velvoitteita, joilla olisi olennaista taloudellista merkitystä yhtiölle ja jotka olennaisesti poikkeaisivat alan muiden yhtiöiden velvollisuuksista (HE 92/2002 vp, s. 88).

Pykälän sanamuodon mukaan palveluvelvollisuus koskee ainoastaan yleisölle annettavaa palvelua ja tiedottamista yleisölle. Palvelu- ja tiedottamisvelvollisuus ei tämän vuoksi ulotu liikelaitoksen tai yhtiön muuhun liiketoimintaan (HE 92/2002 vp, s. 89). Huomattava on myös, että kyseinen liikelaitoksia ja yhtiöitä koskeva pykälä on luonteeltaan yleissäännös. Sitä täydentävät muihin lakeihin mahdollisesti sisältyvät kielellistä palvelua koskevat säännökset. Siten liikelaitosten ja pykälässä tarkoitettujen yhtiöiden on noudatettava, mitä niiden harjoittamassa toiminnassa annettavasta kielellisestä palvelusta mahdollisesti säädetään erikseen (HE 92/2002 vp, s. 89).

Kielilain 25 §:n mukaan, jos julkinen hallintotehtävä on lailla tai lain nojalla säädetty yksityiselle, sitä koskee sen hoitaessa tätä tehtävää, mitä kielilaisissa säädetään viranomaisesta. Jos tehtävän vastaanottaja määräytyy viranomaisen päätöksen tai muun toimenpiteen taikka viranomaisen ja vastaanottajan välisen sopimuksen perusteella, viranomaisen on varmistettava, että tehtävää hoidettaessa annetaan tämän lain mukaista kielellistä palvelua. Tämä tulee myös varmistaa viranomaisen antaessa muun kuin julkisen hallintotehtävän yksityisen hoidettavaksi, jos lain edellyttämän palvelutason ylläpitäminen sitä vaatii. Pykälän esitöiden mukaan myös yksityisen yrittäjän on annettava laissa edellytettyä kielellistä palvelua silloin, kun hän antaa palvelua viranomaisen toimeksiannosta. Säännöksellä taataan se, että yksilön näkökulmasta kielellinen palvelu ei saa heiketä sen takia, että viranomaiset ostavat palvelua yksityisiltä (HE 92/2002 vp, s. 89).

Valtionyhtiön eri tehtävien oikeudellisen luonteen (eli onko jokin tehtävä julkisen (hallinto)tehtävän hoitamista, palvelun tarjoamista vai puhdasta liiketoimintaa) määrittelyn tulkinvaraisuus voi vaikuttaa siihen, miten kielelliset velvoitteet ja kääntäen asiakkaiden kielelliset oikeudet tulevat sen toiminnassa otetuiksi huomioon ja miten näiden oikeuksien toteutumista voidaan valvoa. Oikeusasiamiehen mahdollisuudet valvoa kielellisiä oikeuksia ovat laajimmillaan silloin, kun yhtiö hoitaa julkisia hallintotehtäviä. Tällöin kielelliset velvoitteet ovat tiukimmillaan eli samat kuin viranomaisilla. Jos taas kyse on sellaisesta yhtiön palvelusta, joka täyttää oikeusasiamiehen toimivaltasäännöksessä määritellyn julkisen tehtävän kriteerit olematta kuitenkaan perustuslain 124 §:ssä tarkoitettu julkinen hallintotehtävä, oikeusasiamies voi arvioida kielellisten oikeuksien toteutumista kielilain 24 §:n mukaisen suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Jos taas yhtiön palvelua ei voida määritellä edes julkiseksi tehtäväksi, eli kyse on puhtaasta liiketoiminnallisesta palvelusta, oikeusasiamies ei voi lainkaan arvioida kielellisten velvoitteiden täyttymistä yhtiön toiminnassa. (Sarja 2015, 24).

2.5.4.3 Kielilain soveltuminen Traffic Management Finland Oy:n tehtäviin

Oikeusasiamies on tutkinut viranomaistoiminnassa käytettävien vieraskielisten nimien lainmukaisuutta useassa eri tapauksessa. Traffic Management Finland Oy:n tapauksessa ei kuitenkaan ole kyse viranomaiselle tai viranomaisen yksikölle annetusta nimestä, minkä vuoksi oikeusasiamiehen aikaisempia ratkaisuja ei voida suoraan analogisesti soveltaa käsillä olevaan tapaukseen. Tapauksessa on kyse valtionyhtiölle annetusta nimestä ja siitä, kuinka kielilaki so-

veltuu niihin. Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että valtionyhtiön toiminnan muodostamiseen ei ole osoitettavissa vastaavanlaisia oikeudellisesti velvoittavia kriteereitä kuin viranomaisen virallisen nimen muodostamiseen on.

Yhtiöiden velvollisuudesta noudattaa kielilakia toiminnassaan säädetään kielilain 24 ja 25 §:ssä. Liikenne- ja viestintäministeriö haluaa korostaa sitä, että toisin kuin Traffic Management Finland Oy:n selvityksessä on todettu, kielilain 23 § ei koske valtionyhtiöitä vaan viranomaisia. Traffic Management Finland Oy ei ole viranomainen vaan valtion omistama yhtiö, jolloin kyseistä pykälää ei sovelleta siihen.

Jotta kielilain soveltamisalaa ja oikeusasiamiehen toimivaltaa voidaan käsillä olevassa tapauksessa arvioida, on ensin selvitettävä, onko Traffic Management Finland Oy:n toiminnassa kyse oikeusasiamiehen toimivaltasäännöksessä tarkoitetun julkisen tehtävän hoitamisesta.

Traffic Management Finland Oy:n toimialana on lennonvarmistusliiketoiminta sekä muu lentoliikenteeseen liittyvä liiketoiminta, meri-, rautatie- ja tieliikenteenohjaus ja -hallinta sekä niihin liittyvän tiedon keruu, hallinta ja hyödyntäminen. Yhtiö tarjoaa, ylläpitää ja kehittää yhteiskunnan, viranomaisten sekä elinkeinoelämän tarvitsemia liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita Suomessa ja ulkomailla siten kuin niistä erikseen säädetään tai määrätään. Yhtiö toimii valtion liikenteenohjauskonsernin emoyhtiönä eikä siis itse vastaa suoraan liikennemuotokohtaisesta liikenteenohjauksesta- ja hallinnasta. Käytännössä yhtiön tehtävänä on huolehtia konsernille tarjottavista sisäisistä palveluista ja rahoituksesta. Näin ollen Traffic Management Finland Oy:n tehtävien ei suoraan voida katsoa täyttävän julkisen tehtävän määritelmää.

Traffic Management Finland Oy:n voidaan kuitenkin katsoa hoitavan julkista tehtävää, koska yhtiö vastaa Väyläviraston kanssa olevasta kumppanuussopimuksesta, jonka puitteissa konsernin tytäryhtiöt tuottavat edellä mainitut toimialalainsäädännössä säädetty liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut. Tällöin myös kielilain 24 ja 25 §:ää koskevat säännökset voivat tulla sovellettaviksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että liikennemuotokohtaisessa toimialalainsäädännössä on selkeästi osoitettu, mitkä yksityiselle palveluntarjoajalle osoitetut tehtävät ovat julkisia hallintotehtäviä. Ministeriön näkemyksen mukaan kielilain soveltamisala ja eduskunnan oikeusasiamiehen toimivalta rajoittuvat kyseisiin tehtäviin.

Kuten aiemmin on todettu, hallituksen esityksen HE 92/2002 vp mukaan kielilain 24 §:ää sovelletaan ainoastaan palveluja yleisölle tuottaviin yhtiöihin. Jotta kielilain 24 §:n soveltamista voidaan käsillä olevassa tapauksessa arvioida, on ensin selvitettävä, onko liikenteenohjaus- ja hallintapalveluissa kyse yleisölle tarjottavista palveluista.

Kuten aiemmin tytäryhtiöitä koskevissa esityksissä on tuotu esille, liikenteen ohjaus- ja hallintapalvelut kohdistuvat meriliikenteessä ja ilmailussa muihin alalla toimiviin yrityksiin ja yhteisöihin, kuten lentoyhtiöihin ja varustamoihin. Rautatieliikenteessä matkustajainformaatiopalvelu on Finrail Oy:n ainoa suoraan yleisölle suuntautuva palvelu, ja sitä annetaan suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi. Myöskään tieliikenteessä ei ole suoraa kansalaisrajapintaa, sillä tieliikenteen ohjaus koostuu pääsääntöisesti tietunneleiden teknisistä järjestelmistä ja maanteiden muuttuvista opasteista huolehtimisesta. Näin ollen liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita ei voida pitää yleisölle suunnattavina palveluina eikä kielilain 24 § siten sovellettu kyseiseen tapaukseen.

Jos kuitenkin katsottaisiin, että kielilain 24 § soveltuisi tapaukseen, ei 24 §:ssä tai lain esitöissä tuoda esiin, että ne koskisivat suoraan yhtiöiden nimiä. Kuten aiemmin on todettu, kielilain 24 §:n mukaan sellaisen palvelua tuottavan yhtiön, jossa valtiolla on määräämisvalta, on annettava palvelua ja tiedotettava suomeksi ja ruotsiksi toiminnan laadun ja asiayhteyden edellyttämässä

laajuudessa ja tavalla, jota kokonaisuutena arvioiden ei voida pitää yhtiön kannalta kohtuuttomana. Pykälän sananmuotoisen tulkinnan mukaan kielivaatimus koskee ainoastaan yhtiön antamaa palvelua ja tiedottamista, ei yhtiön nimeä. Kuten aiemmin on todettu, Traffic Management Finland Oy ja sen tytäryhtiöt antavat palvelua sekä suomeksi ja ruotsiksi tai muulla lainsäädännössä määrättyllä kielellä. Traffic Management Finland Oy ja sen tytäryhtiöt tiedottavat myös sekä suomeksi että ruotsiksi. Näin ollen Traffic Management Finland Oy:n ja sen tytäryhtiöiden toiminta noudattaa kielilain 24 §:n vaatimuksia, vaikka siihen ei ole ministeriön näkökannan mukaan velvoitetta.

Traffic Management Finland Oy:n toimialalainsäädännössä säädettyjä tehtäviä tuleekin liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan arvioida kielilain 25 §:n puitteissa. Myöskään kielilain 25 pykälässä tai sen esitöissä ei tuoda esiin, että sen soveltamisala koskisi yhtiön nimeä. Hallituksen esityksen (HE 92/2002 vp) mukaan kielilain 25 §:n tarkoituksena on taata se, että yksilön näkökulmasta kielellinen palvelu ei heikkene sen takia, että viranomaiset ostavat palveluita yksityisiltä. Jos pykälän soveltamisala ulotettaisiin koskemaan myös yhtiöiden nimiä, ei viranomainen voisi käytännössä ostaa palveluita miltään muilta yksityisiltä yhtiöiltä kuin niiltä, joilla on suomen- tai ruotsinkielinen nimi. Tämä tulkinta rajaisi suuresti viranomaisten harkintavaltaa kilpailuttaessaan hankintojaan ja tehdessä sopimuksiaan. Tulkinta rajaisi myös yksityisten yhtiöiden oikeutta valita oma nimensä parhaalla katsomallaan tavalla. Kuten aiemmin on todettu, Traffic Management Finland Oy ja sen tytäryhtiöt antavat palvelua suomeksi ja ruotsiksi tai muulla lainsäädännössä määrättyllä kielellä. Traffic Management Finland Oy ja sen tytäryhtiöt tiedottavat myös sekä suomeksi että ruotsiksi. Näin ollen Traffic Management Finland Oy:n ja sen tytäryhtiöiden toiminta noudattaa kielilain 25 §:n vaatimuksia.

2.5.4.4 Kielilain 35 §:n soveltaminen tapaukseen

Yhdessä oikeusasiamiehelle tulleessa kantelussa on nostettu esille kysymys siitä, miten konsernin emoyhtiön nimi Traffic Management Finland Oy suhtautuu kielilain 35 §:ssä olevaan viranomaisten velvollisuuteen edistää molempien kansalliskielten käyttämistä.

Kielilain 35 §:n 3 momentin mukaan viranomaisten tulee toiminnassaan vaalia maan kielellistä kulttuuriperintöä ja edistää molempien kansalliskielten käyttämistä. Kyseisessä säännöksessä asetetaan viranomaiselle velvoite vaalia maan kielellistä kulttuuriperintöä ja edistää molempien kansalliskielten käyttämistä. Viranomaisen tulisi oma-aloitteisesti toiminnassaan ja ratkaisuisaan ottaa huomioon kielellisen kulttuuriperinnön näkökulma (HE 92/2002 vp, s. 100). Oikeuskirjallisuudessa on tuotu esiin, että kielilain 35 §:stä ja yksilölle kuuluvien kielellisten oikeuksien näkökulmasta on ongelmallista, jos hallinnon asiakas joutuu hallintomenettelyssä turvautumaan vieraisiin kieliin (Sarja 2015, s. 39).

Hallituksen esityksen 92/2002 vp. mukaan molempien kansalliskielten käyttämisen edistämiseksi tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että viranomainen oma-aloitteisesti kannustaa henkilöstöä käyttämään molempia kieliä, suomea ja ruotsia. Edistämiseksi tarkoitetaan myös henkilöstön kielikoulutusta siten, että henkilöstöllä jatkuvasti olisi tehtäviensä ja kielilain säännösten toteuttamista edellyttävä kielitaito. Molempien kielten käytön edistämistä olisi myös kielenhuolto: molempien kansalliskielten käyttöalaa ja sanastoa tulisi jatkuvasti kehittää siten, että molemmat kielet myös tulevaisuudessa, vieraskielisen tiedon ja vieraskielisten kielivaikutteiden lisääntyessä, pysyvät käyttöalaltaan laajoina ja toimivina kielinä. Esimerkiksi tieteellisen tutkimuksen tuottaminen englanniksi saattaa ilman tehokasta kielenhuoltoa ja kansalliskielten käytön edistämistä johtaa siihen, että sekä suomen että ruotsin kielen käyttöala kapenee ja kielten sivistystä ylläpitävä funktio heikkenee. Yksi kansalliskielten käytön edistämismuoto on esimerkiksi kansalliskielillä julkaistavan kirjallisuuden, niin tieteellisen kuin kaunokirjallisuudenkin, tukeminen valtion varoista (HE 92/2002 vp, s. 100–101).

Traffic Management Finland Oy:n nimestä on päättänyt Traffic Management Finland Oy:n yhtiökokous. Yhtiökokous on tehnyt päätökset valtioneuvoston yleisistunnon päätösten pohjalta. Valtioneuvoston yleisistunto valtuutti 13.9.2018 liikenne- ja viestintäministeriön perustamaan uuden valtion kokonaan omistaman Traffic Management Finland Oy -nimisen osakeyhtiön sekä allekirjoittamaan yhtiön perustamissopimuksen ja muut perustamiseen liittyvät asiakirjat, merkitsemään valtion puolesta kaikki yhtiön osakkeet ja maksamaan osakkeista 2 500 euron vähimmäispääomaa vastaavan merkintähinnan ja muut yhtiön perustamiseen liittyvät kustannukset. Liikenne- ja viestintäministeriön käsityksen mukaan kielilain 35 § ei sovellu valtioneuvoston yleisistunnossa tehtäviin päätöksiin.

Kuten aiemmin on todettu, virastouudistuksen viestintäryhmä otti tehtävässään huomioon, että uusien virastojen ja yhtiöiden nimien pitää istua suomalaiseen yhteiskuntaan, olla moderneja, helposti käytettäviä, oikeakielisiä ja toimia kansainvälisesti. Viestintäryhmä otti huomioon myös hallintolain ja kielilain vaatimukset ja kuuli luottamuksella Kotimaisten kielten tutkimuslaitoksen nimiasiantuntijan näkemyksen.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että elinkeinoharjoittajien, kuten osakeyhtiöiden, toiminimistä säädetään toiminimilaisissa (128/1979). Yhtiön nimeä valittaessa Liikenne- ja viestintäministeriön tuli siis ottaa huomioon myös toiminimilain asettamat vaatimukset nimelle.

Toiminimilain 2 §:n mukaan yksinoikeus toiminimeen saadaan rekisteröimällä tai vakiinnuttamalla toiminimi. Toiminimi voidaan merkitä kaupparekisteriin, jos se on toiminimilain mukainen ja selvästi erottuu rekisterissä ennestään olevista toiminimistä. Toiminimilain 8 §:n mukaan toiminimen yksilöivyyttä arvosteltaessa on kiinnitettävä huomiota kaikkiin ilmeneviin asianhaaroihin. Toiminimeä, joka ilmaisee vain toiminnan laadun taikka tarjottavan tavaran tai palvelun yleisen nimityksen tahi yksistään sisältää yleisesti käytetyn paikannimen tai muun sellaisen nimen, voidaan pitää yksilöivänä ainoastaan, milloin se on vakiintunut.

Kaupparekisterin internetsivuilla on todettu, että yksilöivyyttä on helpointa kuvata ilmauksilla, jotka eivät yksinään riitä yksilöimään yritystä. Kaupparekisteri ei hyväksy nimeksi esimerkiksi pelkästään toiminnan laatua koskevaa mainintaa (esimerkiksi Rakennusliike Oy) tarjottavan tavaran tai palvelun nimitystä (Makeistukku Oy, Yrityskonsultit Oy). Näin ollen esimerkiksi Liikenteenohjaus Oy olisi ollut toiminimilain vastainen nimi, eikä sitä olisi voitu rekisteröidä.

Toiminimilain 3 §:n mukaan yksinoikeus rekisteröityyn toiminimeen sisältää sen, että toinen elinkeinoharjoittaja ei saa tässä maassa käyttää sellaiseen toiminimeen sekoitettavissa olevaa toiminimeä, ellei näytetä, että toiminimen haltija ei saata kärsiä siitä vahinkoa. Tämä tarkoittaa sitä, että toista samanlaista tai hyvin lähellä olevaa toiminimeä ei voida rekisteröidä. Nimet eivät myöskään saa olla identtisiä kirjoitettuina eivätkä lausuttuina.

Erottavuutta ei lisää myöskään se, että toiminimillä on eri yritysmuotojen tunnuksset. Toiminimi ei saa myöskään olla sekoitettavissa suojattuun toiminimeen, rekisteröimättömään (toissijaiseen) tunnukseen tai tavaramerkkiin. Sekoitettavuus voi yleensä tulla esille vain, jos kyseessä on sama tai samankaltainen toimiala.

Samalla tai samantyyppisellä toimialalla toimivien yritysten nimien on erotuttava toisistaan selkeämmin kuin eri toimialalla toimivien. Toiminimet, jotka koostuvat paikannimestä ja harjoitettavaa toimialasta, ovat niin sanotusti heikosti yksilöiviä. Niiden rinnalle rekisteröidään paljon muita samankaltaisia nimiä. Virastouudistuksen valmisteluvaiheen aikana kaupparekisterissä olivat rekisteröityinä muun muassa seuraavat toiminimet: EKL-Liikenteenohjaus palvelut ja Uudenmaan Liikenteenohjauspalvelut ULP Oy. Näin ollen esimerkiksi nimeä Suomen liikenteenohjauspalvelut Oy ei ministeriön käsityksen mukaan voida pitää tarpeeksi yksilöivänä nimenä,

jotta se erottuisi tarpeeksi muista rekisterissä olevista nimistä ja voitaisiin rekisteriöidä perustetavalle yhtiölle.

Yhtiöiden nimiä valittaessa yhtiöille haluttiin selkeästi niiden toimintaa kuvaavia nimiä asiakas-kunta huomioon ottaen. Yhtiön nimen valinnassa on otettu myös huomioon se, että kahdella jo toiminnassa olleella tytäryhtiöllä on ollut valmiiksi englanninkieliset nimet. Konsernin yhtiöt toimivat laajasti kansainvälisten asiakkaiden kanssa, niiden toiminta on kansainvälistä ja myös pitkälti englanninkielistä. Konsernin yhtiöillä ei myöskään ole suoraa kansalaisrajapintaa, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Kahden uuden perustetun tytäryhtiön Vessel Traffic Services Oy:n ja Intelligent Traffic Management Oy:n nimistä on päättänyt Traffic Management Finland Oy. Finrail Oy:n nimestä on päättänyt VR-Yhtymä Oy ja Air Navigation Services Finland Oy:n nimestä on päättänyt Finavia Oyj. Näin ollen tytäryhtiöiden nimien päättäminen ei ole ollut viranomaistoimintaa eikä niihin siten sovelleta kielilain 35 §:n vaatimuksia.

Konsernin emoyhtiön englanninkieliseen nimeen päädyttiin alan kansainvälisyyden ja yritysniemien yhtenäisyyden vuoksi. Englanninkielinen nimi edesauttaa myös yhtiön kansainvälistymistä tulevaisuudessa. Esimerkiksi merenkulussa ja ilmailussa useissa muissa maissa käytetään samantapaisia nimiä. Yhtiön nimi myös erottui selkeästi muista kaupparekisterissä olevista nimistä.

Toiminnassaan yhtiöt palvelevat kotimaisia ja ulkomaisia liikkuja suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Kotimaassa kansalaisia palvelee aina kahdella virallisella kielellä silloin, kun kansalaisrajapinta on olemassa. Lisäksi kotimaahan suunnatussa viestinnässä käytetään kotimaisia yleiskielisiä yhtiöiden toimipisteiden nimiä, kuten tieliikennekeskus, meriliikennekeskus ja rata-liikennekeskus.

Näin ollen ottaen huomioon edellä mainitut perustelut ja se, että konsernin emoyhtiön nimestä on linjattu valtioneuvoston istunnossa, voidaan myös kielilain 35 §:n edellytysten katsoa täyttyneen.

2.5.5 Yhteenveto

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että Liikenne- ja viestintäviraston oheisnimi Traficom, Väyläviraston oheisnimi Väylä sekä liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita hoitavan yhtiön nimi Traffic Management Finland Oy täyttävät kaikki kielilain ja hyvän hallinnon vaatimukset.

Liikenne- ja viestintävirastoa perustettaessa virallisen nimen ohelle on kehitetty oheisnimi, liike-merkki ja logoteksti tätä tukemaan. Oikeusasiamies on todennut, että viranomaisten menettely ei ole lainvastainen silloin, kun oheisnimet esiintyvät hallinnon asiakkaisiin nähden aina virallisen nimen yhteydessä niin, että epätietoisuutta tai sekaannusta viranomaisesta ei synny. Oikeusasiamiehelle toimitetuista kanteluista ei käy ilmi, että Liikenne -ja viestintävirasto olisi käyttänyt oheisnimeään virallisen nimen sijaan. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että kielilain ja hallintolain velvoitteet siis täyttyvät, vaikka viraston tiedotteissa, esitteissä, kirjekuorissa, lomakkeissa, opasteissa ja muussa viestinnällisessä materiaalissa käytettäisiinkin virallisen nimen ja yhteystietojen ohella visuaalisempaa ilmettä tavaramerkkeineen ja graafisine elementteineen.

Samoin kuin Liikenne- ja viestintävirastoa perustettaessa myös Väylävirastolle on virallisen nimen ohelle kehitetty oheisnimi, liikemerkki ja logoteksti tätä tukemaan. Edellä esitetyn perusteella Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo myös, että Väyläviraston oheisnimi Väylä täyttää myös

kaikki kielilain ja hyvän hallinnon vaatimukset. Luomalla viraston visuaalisessa ilmeessä käytettäviä elementtejä virasto pyrkii nimenomaan erottamaan muista virallisista yksiköistä tai toimijoista markkinoilla. Lainsäädännössä ei ole myöskään yksiselitteisesti kielletty oheisnimien käyttöä, mistä kertoo niiden runsas käyttö sekä valtion että kuntien hallinnossa. Liikenne- ja viestintäministeriö ei myöskään näe oheis- ja lisänimien käyttöä mitenkään poikkeuksellisena nykypäivänä, jolloin useammalla viranomaisella on logossaan tai kutsumanimenä virallisen nimensä ohella joku muu, lyhyempi nimi. Väylävirasto huolehtii siitä, että viraston liikemerkki ja logoteksti ja niissä esiintyvä Väylä-lyhenne ei yleisölle suunnatussa, etenkin oleellista tietoa sisältävässä viestinnässä syrjäytä viraston virallista nimeä. Tällöin varmistetaan edellä mainittujen lakien ja hyvän hallinnon periaatteiden toteutuminen.

Valtionyhtiön toiminimen muodostamiseen ei ole osoitettavissa vastaavanlaisia oikeudellisesti velvoittavia kriteereitä kuin viranomaisen nimeä muodostettaessa. Traffic Management Finland Oy:n nimestä on päättänyt Traffic Management Finland Oy:n yhtiökokous, joka on tehnyt päätökset valtioneuvoston yleisistunnon päätösten pohjalta. Traffic Management Finland Oy:n nimeä suunniteltaessa on otettu huomioon, että yhtiön nimen pitää istua suomalaiseen yhteiskuntaan, olla moderni, helposti käytettävä, oikeakielinen ja toimia kansainvälisesti. Päätöksenteossa on otettu huomioon myös hallintolain, kielilain ja toiminimilain vaatimukset.

Yhtiön nimeä valittaessa haluttiin selkeästi sen toimintaa kuvaava nimi asiakaskunta huomioon ottaen. Nimen valinnassa on otettu myös huomioon se, että kahdella jo toiminnassa olleella tytäryhtiöllä on ollut valmiiksi englanninkieliset nimet (Air Navigation Services Finland Oy ja Finrail Oy). Toiminnassaan yhtiöt palvelevat kotimaisia ja ulkomaisia asiakkaita suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Lisäksi kotimaahan suunnatussa viestinnässä käytetään kotimaisia yleiskielisiä yhtiöiden toimipisteiden nimiä, kuten tieliikennekeskus, meriliikennekeskus ja rataliikennekeskus. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita hoitavan yhtiön nimi Traffic Management Finland Oy täyttää kaikki kielilain ja hyvän hallinnon vaatimukset.

3 OIKEUDELLISEN ARVIOINNIN LÄHTÖKOHDAT

3.1 Hallinnon järjestämistä koskeva sääntely

Perustuslain 119 §:n 1 momentin mukaan valtion keskushallintoon voi kuulua valtioneuvoston ja ministeriöiden lisäksi virastoja, laitoksia ja muita toimielimiä. Valtiolla voi lisäksi olla alueellisia ja paikallisia viranomaisia. Saman pykälän 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtion alue- ja paikallishallinnon perusteista säädetään niin ikään lailla. Valtionhallinnon yksiköistä voidaan muutoin säätää asetuksella.

Yleisillä perusteilla tarkoitetaan edellä todetun 2 momentin perusteluiden mukaan lähinnä yksikön nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia (HE 1/1998 vp).

3.2 Hyvää hallintoa koskeva sääntely

Hyvän hallinnon lähtökohtana on *perustuslain* 21 §:n 1 momentti, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa viranomaisessa asianmukaisesti käsitellyksi, ja 2 momentti, jonka mukaan hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Julkisen vallan on 22 §:n mukaan turvattava perusoikeuksien toteutuminen.

Hallintolain 2 §:n 1 momentin mukaan hallintolaissa säädetään hyvän hallinnon perusteista sekä hallintoasiassa noudatettavasta menettelystä. Lakia sovelletaan 2 momentin mukaan muun muassa valtion viranomaisissa ja kunnallisissa viranomaisissa. Säännöksen perusteluiden mukaan hyvän hallinnon perusteita sovelletaan viranomaistoimintaan yleisesti, eli myös niin sanottuun

tosiasialliseen hallintotoimintaan, kuten opetuksen antamiseen ja erilaisten hoitotoimenpiteiden suorittamiseen (HE 72/2002 vp).

Hallintolain 7 §:ään sisältyvän palveluperiaatteen mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Säännöksen perustelujen mukaan asiointilla tarkoitetaan kaikkea julkisen tehtävän hoitamiseen liittyvien palvelujen käyttöä. Säännös korostaa asiakasnäkökulmaa ja varmistaa muun muassa, että asiointia järjestettäessä kiinnitetään riittävää huomiota hallinnossa asioivien tarpeisiin. Asiointi on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva voi helposti muodostaa kokonaiskäsityksen asiansa hoitamiseen tarvittavan palvelun sisällöstä ja siihen liittyvistä toimista. Asiointin järjestämisen keinoja tulee pyrkiä arvioimaan erityisesti palvelujen käyttäjien tarpeiden kannalta. Asiointimahdollisuuksien on siten vastattava mahdollisimman hyvin myös yhteiskunnallisten erityisryhmien – esimerkiksi vanhusten, sairaiden ja vammaisten – tarpeisiin (HE 72/2002 vp).

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkaalleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa.

Viranomaisen on 9 §:n 1 momentin mukaan käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä. Tämän säännöksen perusteluiden mukaan nämä kriteerit edellyttävät sellaista ilmaisutapaa, jonka perusteella asiakkaan voidaan olettaa yksiselitteisesti ymmärtävän asian sisällön ja saavan siitä asian laatuun nähden riittävästi tietoa. Säännös edellyttää esitystavalta sekä kielellistä selkeyttä että sisällöllistä ymmärrettävyyttä. Vaatimus koskee sekä kirjallista että suullista ilmaisutapaa. Säännös edellyttää myös, että päätös ja muut viranomaisen laatimat asiakirjat, tiedotteet ja ohjeet laaditaan hyvällä ja ymmärrettävällä kielellä (HE 72/2002 vp).

3.3 Kielellisiä oikeuksia koskeva sääntely

Perustuslain 17 §:n 1 momentin mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi.

Kielellisistä oikeuksista säädetään tarkemmin yleislakina sovellettavaksi tulevassa *kielilaissa*. Sen 23 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen tulee toiminnassaan oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että yksityishenkilön kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä. Saman pykälän 2 momentin mukaan kaksikielisen viranomaisen tulee palvella yleisöä suomeksi ja ruotsiksi. Viranomaisen tulee sekä palvelussaan että muussa toiminnassaan osoittaa yleisölle käyttävänsä molempia kieliä. Tämä tarkoittaa pykälän perusteluiden mukaan muun muassa viranomaisen velvollisuutta huolehtia siitä, että kilvet ja opasteet sekä lomakkeet ja esitteet ovat näkyvästi esillä molemmilla kielillä (HE 92/2002 vp).

Kielilain 32 §:n 2 momentissa puolestaan säädetään kaksikielisen viranomaisen ilmoitusten, kuulutusten ja julkipanojen sekä muiden yleisölle annettavien tiedotteiden antamisesta suomen ja ruotsin kielellä. Tämä velvoite koskee pykälän perusteluiden mukaan myös muun muassa kilpiä ja vastaavia yleisölle annettavia ilmoituksia (HE 92/2002 vp).

Kielilain 33 §:n 1 momentin mukaan viranomaisten kaksikielisessä kunnassa asettamien kilpien, liikennemerkkien ja muiden yleisölle suunnattujen vastaavien opasteiden tekstien on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä, jollei kansainvälisen käytännön mukaisesti käytetä pelkästään vierasta kieltä.

Julkisen vallan on kielilain 35 §:n 1 momentin mukaan perustuslain mukaisesti huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Saman pykälän 3 momentin mukaan viranomaisten tulee toiminnassaan vaalia maan kielellistä kulttuuriperintöä ja edistää molempien kansalliskielten käyt-

tämistä. Säännöksen perusteluissa on viitattu muun muassa siihen, että molempien kansalliskielten käyttöalaa tulisi jatkuvasti kehittää siten, että molemmat kielet myös tulevaisuudessa – vieraskielisten kielivaikutteiden lisääntyessä – pysyvät käyttöalaltaan laajoina ja toimivina kielinä (HE 92/2002 vp).

3.4 Oikeusasiamiehen aiempi nimiä ja oheisnimiä koskeva laillisuusvalvontakäytäntö

3.4.1 Stroke Unit (dnro 4032/4/08) ja No-Harm Center (EOAK/5003/2019)

Totesin yksikielisen terveydenhuollon yksikön nimeä koskevassa asiassa *hallintolain näkökulmasta* muun muassa, että palveluperiaatteeseen kuuluva asianmukainen palvelu ja asiakkaiden tarpeista lähtevä asiakaslähtöisyys palveluiden järjestämisessä sekä neuvontavelvoitteen asianmukainen täyttäminen edellyttävät selkeän ja ymmärrettävän kielen käyttämistä muun muassa yleisölle suunnatussa viestinnässä ja opastuksessa. Pelkästään englannin käyttäminen näissä yhteyksissä ei täyttänyt tätä vaatimusta.

Edelleen totesin, että viranomaisen nimi ja siitä kertovat erilaiset kilvet ja opasteet saattavat olla sellainen hallinnossa asioivan ensikontakti itse viranomaiseen, jonka perusteella hän muodostaa käsityksensä viranomaisesta ja sen toiminnasta. Kyse on laajassa mielessä myös neuvonnasta, koska viranomaisen toimintayksiköstä kertovilla opasteilla asiakasta ohjataan esimerkiksi viraston sisällä oikeaan asiointipisteeseen. Tämän vuoksi kyse on yleisölle annettavasta oleellisesta tiedosta, jonka antamisessa tulee noudattaa hallintolain hyvälle hallinnolle asettamia vaatimuksia. Opasteet tulee siten laatia ymmärrettävällä kielellä.

Johtopäätöksenäni katsoin ensinnäkin, että ainoastaan vieraskieliset viranomaisen ja toimintayksikön nimet ja niistä yleisölle kertovat opasteet eivät täytä hallintolain 7, 8 ja 9 §:n vaatimuksia asianmukaisesta palvelusta ja neuvonnasta sekä ymmärrettävästä kielestä näissä yhteyksissä. Toiseksi katsoin, että menettely ei ole – vastoin perustuslain 22 §:ää, jonka mukaan julkisen vallan tulee turvata perusoikeuksien toteutuminen – omiaan edistämään hyvän hallinnon toteutumista. Edellä todetun perusteella katsoin, että Stroke Unitia viranomaisen toimintayksikön nimityksenä ei voitu pitää hyvää hallintoa koskevan sääntelyn mukaisena.

Kielellisten oikeuksien näkökulmasta totesin puolestaan johtopäätöksenäni ensinnäkin, että viranomaisen toimintayksikön nimeäminen vain vieraalla kielellä ei ole sopusoinnussa sen perustuslain 17 §:n 1 momentissa säädetyn lähtökohdan kanssa, että Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Tähän liittyen totesin toiseksi, että menettely ei ole kielilain 35 §:n 3 momentin tarkoittamalla tavalla omiaan vaalimaan maan kielellistä kulttuuriperintöä eikä edistämään molempien kansalliskielten käyttämistä. Kolmanneksi katsoin, että koska vieraskielinen nimi esiintyy myös yleisölle suunnatussa tiedottamisessa, kuten opasteissa, sairaanhoitopiirin verkkosivuilla ja yksikön postiosoitteessa, viranomaisen yksikön nimeäminen vain englanniksi ei toteuta kielilain 23 §:n 2 momentista johdettavissa olevaa sääntöä, jonka mukaan viranomaisen tulee toiminnassaan oma-aloitteisesti osoittaa yleisölle käyttävänsä viranomaisen virka-alueen mukaisesti määräytyvää kieltä. Neljänneksi katsoin, että viranomaisen tai sen toimintayksikön nimeäminen vain vieraalla kielellä ei ole omiaan edistämään kielellisten perusoikeuksien toteutumista perustuslain 22 §:n edellyttämällä tavalla. Edellä todetun perusteella Stroke Unit -nimi ei mielestäni ollut myöskään kielellisiä oikeuksia koskevan sääntelyn mukainen.

Arvioitavanani on ollut myös Vaasan keskussairaalan yhteyteen perustetun valtakunnallisena potilasturvallisuuden yhteistyöverkostona toimivan keskuksen nimen asianmukaisuus. Keskuksen nimeksi annettiin alun perin No-Harm Center.

No-Harm Center poikkesi Stroke Unit -tapauksesta lähinnä siinä, että keskus ei tarjoa palveluita suoraan kansalaisille niin, että ihmiset asioisivat siellä. Toisaalta se kuitenkin tuottaa yleisölle palvelua julkaisemalla potilasturvallisuutta koskevaa tietoa. Kyse ei siten ollut vain sisäisestä

toiminnasta. Siksi Stroke Unit -tapauksessa esittämäni johtopäätökset pätevät lähtökohtaisesti myös nimeen No-Harm Center.

3.4.2 Trafi ja Carea (dnro:t 2745/4/10, 2995/4/10, 3706/4/10 ja 3581/4/10)

Liikenteen turvallisuusvirastoa ja Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymää koskeneessa asiassa totesin yleisinä lähtökohtina, että viranomaisen ei voi esiintyä pelkällä epävirallisella oheis- tai lisänimellään, olipa sitten kyse lyhenteestä tai muusta nimestä. Minulla ei kuitenkaan ollut oikeudellisia perusteita pitää lyhenteen tai muun oheisnimen käyttämistä sinänsä lainvastaisena, kun tuo lisänimi esiintyy aina virallisen nimen yhteydessä. Korostin sitä, että vaikka oheis- tai lisänimi ennen pitkää vakiintuisikin yleisessä kielenkäytössä, viranomaisen itse ei voi esiintyä pelkästään tuolla nimellään. Tässä asiassa oli kysymys viranomaisen virallisen nimen ohella lyhenteen tapaan käytettävistä oheis- tai lisänimistä. Totesin, että viranomaisen on hallinnon asiakkaisiin nähden aina esiinnyttävä virallisella nimellään eikä viranomaisen voi virallisen nimensä sijasta käyttää pelkkää lyhennettä tai muuta oheis- tai lisänimeä muutoin kuin puhtaasti sisäisessä toiminnassaan. Lainvastaisena en kuitenkaan pitänyt sitä, jos viranomaisen käyttää virallisen nimensä ohella jotakin muuta nimeä, jos samalla tarkoin huolehditaan siitä, että viranomaisen virallinen nimi esiintyy asiayhteydessä ensisijaisena ja niin, että hallinnossa asioivalle käy heti selväksi, että kyseessä on suomalainen viranomaisen.

Johtopäätökseni oli esillä olevissa yksittäistapauksissa, että Liikenteen turvallisuusviraston menettely oli ollut virheellinen siinä, että Trafi-nimi oli yksinään esiintynyt ajoneuvoverolipun ja laskun sisältävissä kirjekuorissa ilman, että ajoneuvoveron veronkantoviranomaista olisi kyseessä kuoressa yksilöity Suomen valtion viranomaiseksi. Kiinnitin huomiota myös siihen, että Liikenteen turvallisuusviraston asiakirjoissa, esimerkiksi minulle annetussa selvityksessä, asiakirjan vasemmassa yläkulmassa eli asiakirjan lähettäjä osoittavassa kentässä esiintyy yksinomaan viraston logo ja teksti "TraFi". Vaikka viraston selvityksen mukaan virallisissa teksteissä käytettiin vain virallista nimeä Liikenteen turvallisuusvirasto, sen asiakirjojen etusivulla viraston liikemerkille ja logotekstille oli kuitenkin annettu pääosa, johon lukijan huomio ensimmäiseksi kiinnittyi. Vasta asiakirjan alareunassa on pienin kirjaimin teksti "Liikenteen turvallisuusvirasto" ja osoitetiedot. Mielestäni tämä asiakirjan ilmiäsu ei täyttänyt vaatimusta siitä, että viranomaisen virallisen nimen tulee esiintyä asiayhteydessä ensisijaisena ja niin, että hallinnon asiakkaalle käy heti selväksi, että kyseessä on suomalainen viranomaisen.

Sen sijaan Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymän osalta tietooni ei kanteluiden käsittelyn yhteydessä ollut saatettu, että Carea-nimeä olisi käytetty itsenäisesti ja yksinomaan tai tavalla, jossa virallinen nimi olisi jäänyt toissijaiseen asemaan.

3.4.3 Posti (dnro 1934/4/15)

Arvioitavanani on ollut se, että Posti-nimestä ei ole lainkaan ruotsinkielistä versiota. Totesin, että Postin nimivalinta poikkesi merkittävästi aiemmista viranomaisten nimiä koskeneista ratkaisuistani. Stroke Unit -tapauksessa oli kyse siitä, että viranomaisella oli vain vieraskielinen nimi. Posti-tapaus poikkesi myös Trafi- ja Carea -tapauksista, koska niissä oli kyse viranomaisten oheisnimistä, joita käytettiin samassa muodossa sekä suomen- että ruotsinkielisissä yhteyksissä ja jotka eivät kummallakaan kansalliskielellä varsinaisesti merkinneet mitään. Yhteinen piirre Stroke Unit -, Carea- ja Trafi -tapauksissa oli, että kyse oli viranomaisten nimivalinnoista. Kielilaisissa ei ole nimenomaisia säännöksiä viranomaisten nimistä vaan olin tehnyt näissä tapauksissa kokonaisarvioinnin niiden periaatteiden pohjalta, jotka ilmenevät hallintolain ja kiellain yksittäisistä säännöksistä.

Posti ei ole viranomaisena eikä sen harjoittamassa postin yleispalvelussa ole kyse perustuslain 124 §:ssä ja kielilain 25 §:ssä tarkoitetun julkisen hallintotohtävän hoitamisesta, jossa tulee noudattaa samoja kielellisiä velvoitteita kuin viranomaisten toiminnassa. Totesin myös, että vaikka julkinen hallintotohtävä lailla tai lain nojalla annetaan esimerkiksi yksityiselle yhtiölle, lainsäädännöstä ei voitu johtaa yritykselle sellaista velvoitetta, että sen tulisi vaihtaa nimensä selkiseksi, että se noudattaa samoja periaatteita kuin viranomaisten nimet eli että nimellä on sekä suomen- että ruotsinkielinen vastine. Johtopäätökseni oli, että palveluita tuottavan valtionyhtiön nimivalintaa ei voitu arvioida samoin perustein kuin viranomaisten nimiä.

3.4.4 ELY-central (dnro 4925/4/12)

En pitänyt asianmukaisena sitä, että työ- ja elinkeinoministeriö oli hyväksynyt elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen eli ELY-keskuksen ruotsinkieliseksi lyhenteeksi ELY-central. ELY-central oli sekakielinen ilmaisu, jonka käyttö ei ollut kielellisten oikeuksien eikä hyvän hallinnon mukaista hyvää kielenkäyttöä.

Totesin, että julkisen vallan tulee myös nimistökysymyksissä vaalia molempien kansalliskielten käyttämistä. Mikäli viranomaisena katsoo tarpeelliseksi ottaa käyttöön nimestään lyhenteen, se on muodostettava molemmilla kansalliskielillä samoin periaattein. Jos suomenkielinen lyhenne muodostetaan viranomaisen virallisesta nimestä, on ruotsinkielinen nimi muodostettava vastavasti ruotsinkielisestä nimestä.

Ministeriön mukaan suomenkielinen lyhenne toimi tavaramerkkinä ruotsiksi ja muilla kielillä. Katsoin kuitenkin, että 'ELY' ei ollut täysin keksitty oheisnimi, vaan se oli muodostettu viranomaisen virallisesta suomenkielisestä nimestä ja sillä oli looginen yhteys tuohon nimeen. Sen sijaan ruotsinkielisen henkilön näkökulmasta lyhenteellä ELY-central ja virallisella ruotsinkielisellä nimellä närings-, trafik- och miljöcentral ei ollut samaa yhteyttä. Tämä oli omiaan aiheuttamaan sekaannusta eikä ollut hyvän hallinnon mukaista. Kysyin päätöksessäni, miksi lyhennettä ei ollut muodostettu viraston ruotsinkielisestä nimestä, jos asia oli nähty vain tavaramerkkinä. Mikäli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lyhenne olisi suomeksi NTM-keskus, sitä olisi ehkä itsestään selvästi pidetty suomenkielisten kannalta epäasianmukaisena.

3.4.5 Supo (dnro EOAK/ 5513/2016)

Ratkaisuni koski Suojelupoliisin lyhennettä ja logoa (Supo). Totesin aiempaan viranomaisten oheisnimiä ja lyhenteitä koskevaan ratkaisukäytäntöni viitaten, että jos tänään perustettaisiin uusi viranomaisena, jonka nimi olisi Suojelupoliisi–Skyddspolis, ei olisi hyväksyttävää luoda tai ottaa viranomaisen omalla päätöksellä virallisesti käyttöön vain yksi yhteinen suomenkielisestä nimestä johdettu lyhenne 'Supo' kumpaakin kansalliskieltä varten. 'Supo' oli kuitenkin jo vanhan kielilain aikana vakiintunut lyhenne. Vallitsevissa olosuhteissa pidin tärkeänä, että kansalliskieliä pyritään kohtelevaan mahdollisimman tasapuolisesti. Tämä voidaan toteuttaa niin kuin nyt oli jo tehty eli käyttämällä logosta ruotsinkielisissä yhteyksissä muotoa 'Supo – Skyddspolis'.

4 RATKAISU

4.1 Kysymyksenasettelun hahmottelua

Viranomaisten virallisten nimien yhteydessä esiintyy havaintojeni mukaan hyvin eri tavoin muodostettuja oheis- tai lisänimiä. Osa niistä on lyhenteitä, jotka on muodostettu viranomaisen nimen osien alkukirjaimista tai muuten viranomaisen virallisessa nimessä esiintyvistä kirjaimista, kuten PRH (Patentti- ja rekisterihallitus), THL (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos), KELA (Kansaneläkelaitos) ELY-keskus (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus), AVI (Aluehallintovirasto), SYKE (Suomen ympäristökeskus) ja Kotus (Kotimaisten kielten keskus).

Esiintyytä sellainenkin lyhenne, joka on muodostettu viraston virallisen nimen englanninkielisestä käännöksestä (Fimea eli Finnish Medicines Agency eli Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus).

Joissakin nimissä yhteys viralliseen nimeen on jo hyvin ohut (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto eli Valvira), ja joissakin se voi olla kokonaan katkennut (esimerkiksi aiemman Liikenteen turvallisuusviraston oheisnimi Trafi).

Edelleen voidaan todeta, että joissakin tapauksissa viranomaisen on itsenäisesti päättänyt tällaisen nimen, kuten lyhenteen, käytöstä johtuen esimerkiksi virallisen nimen pituudesta.

Toisaalta on löydettävissä myös normitasolla mainittuja lyhenteitä tai muita nimiä, joita voidaan käyttää virallisen nimen ohella. Esimerkkeinä voidaan mainita jo lakkautettu HALTIK ja nykyinen Valtori. Näistä ensimmäinen oli hallinnon tietotekniikkakeskus, josta säädettiin valtioneuvoston asetuksessa hallinnon tietotekniikkakeskuksesta (810/2007), jonka 1 §:ssä HALTIK oli mainittu nimenomaisesti. Jälkimmäisestä säädetään valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (132/2014), jonka 4 §:n mukaan valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) 5 §:ssä tarkoitettu palvelukeskus on Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori. Tässä yhteydessä voidaan mainita myös Maanpuolustuskoulutusyhdistys, josta säädetään laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007), jonka 6 §:n 1 momentissa lyhenne MPK on niin ikään vielä tällä hetkellä nimenomaisesti mainittu.

On myös löydettävissä sellainen esimerkki, jossa viraston virallisesta laissa säädetyistä nimestä muodostettu vakiintunut epävirallinen lyhenne on säilytetty, vaikka viraston virallinen nimi on myöhemmin muutettu toiseksi. Tällainen on aiempi Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT), josta sittemmin tuli Teknologian tutkimuskeskus VTT. Tästä nimestä oli säädetty nimenomaisesti (laki Teknologian tutkimuskeskus VTT:stä, 953/2010). Hallituksen esityksen mukaan tutkimuskeskuksen nimi muutettiin sellaiseen muotoon, jolla mahdollistettiin VTT-lyhenteen näkyminen sen virallisessa nimessä, koska VTT on tutkimuskeskuksen nimestä vakiintunut lyhenne ja maailmanlaajuisesti tunnettu brändi. Lisäksi se on rekisteröity tavaramerkki Suomessa, Euroopassa ja Japanissa (HE 75/2010 vp, yleisperustelut). Sittemmin on tullut voimaan laki Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy -nimisestä osakeyhtiöstä (761/2014).

Esimerkkinä tapauksesta, jossa organisaation nimi on jo suoraan sitä koskevassa laissa määriteltä vieraskieliseksi, voidaan mainita laki Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä (1146/2017).

Niissä tapauksissa, joissa nimi taikka lisänimi- tai lyhennekysymys on ratkaistu eduskunnan lainsäädäntövallan puitteissa, nimen, lyhenteen tai lisänimen käyttö jää laillisuusvalvonnan ulkopuolelle niiden muodostamistavasta taikka kielestä riippumatta. Oikeusasiamiehellä ei ole toimivaltaa puuttua eduskunnan lainsäädäntövallan käyttöön tällaisissa tilanteissa.

Hallintolain voimaantulon jälkeen eli vuodesta 2004 lukien hallinnon yleislainsäädäntöön on sisällytetty hyvän kielenkäytön vaatimus, joka sisältää ajatuksen siitä, että viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä. Toisaalta lainsäädännössä ei ole yleisellä tasolla säädetty nimenomaan viranomaisten nimien muodostamisessa noudatettavista periaatteista eikä ole siten otettu kantaa myöskään nyt esillä olevan kaltaisiin oheis- tai lisänimiin. Kuitenkin niitä käytetään nykyään runsaasti sekä valtion että kuntien hallinnossa, ja nimien muodostamistavat vaihtelevat, kuten edellä selostetuista esimerkeistä ilmenee. Tämän vuoksi ja ottaen huomioon myös yksityisten julkisia hallintotehtäviä hoitavien velvollisuus noudattaa hyvän kielenkäytön vaatimusta, kyse on nyt kaiken kaikkiaan hyvin monitahoisesta asiasta.

Koska kielellinen ymmärrettävyys kuuluu hyvän hallinnon mukaiseen asianmukaiseen palveluun, hallintolain säännöstä hyvästä kielenkäytöstä tulkitsemalla voidaan mielestäni asettaa myös viranomaisten nimille kriteereitä. Nimen on oltava kieleltään, sisällöltään ja rakenteeltaan sellainen, että käyttäjä tunnistaa nimen viranomaisen nimeksi ja osaa erottaa sen esimerkiksi kaupallisten liikeyritysten nimestä. Totean lisäksi, että koska viranomaisen nimi on sellainen hallinnossa asioivan ensikontakti itse viranomaiseen, jonka perusteella hän muodostaa käsityksensä viranomaisesta ja sen toiminnasta, viranomaisen nimi ei ole vähämerkityksinen asia.

Oma kysymyksensä on se, miten lyhenteet tai muut lisä- tai oheisnimet tulee muodostaa. Tämän kysymyksen ratkaisemiseen ei ole olemassa samanlaisia kielellisten oikeuksien ja hyvän hallinnon kriteerejä kuin viranomaisen virallisen nimen muodostamisessa. Oheisnimien ja lyhenteiden kyseessä ollen ei mielestäni myöskään liikuta samalla tavalla hyvän hallinnon ja kielellisten oikeuksien ydinalueella kuin viranomaisen virallisen nimen kyseessä ollen.

Sinänsä voidaan kysyä, mikä oheis- tai lisänimen käytännön merkitys on nimenomaan hallinnon palveluja käyttävän kannalta palveluperiaatteen ja asiakaslähtöisyyden näkökulmasta, kun tuollainen nimi ei kuitenkaan voi esiintyä yksinään. Asiakasnäkökulmasta oheis- tai lisänimen käytön merkitys virallisen nimen yhteydessä voi siten jäädä jossain määrin kysymyksenalaiseksi. Toisaalta, varsinkin jos viranomaisen virallinen nimi on pitkä, lyhenne voi parantaa esimerkiksi viranomaisen päätöksen luettavuutta. En pidä poissuljettuna sitäkään, etteikö osuva ja naseva lisänimi joissakin tapauksissa voisi lisätä viranomaisen tunnettuutta. Monissa tapauksissa esimerkiksi viranomaisen nimen alkukirjaimista muodostettu sinänsä hyväksyttävä lyhenne voi myös olla palveluperiaatteen ja asiakasnäkökulman kannalta yhtä mitäänsanomaton tai jopa vielä vaikeaselkoisempi kuin jokin täysin keksitty nimi. Näin ollen raja tietyn sinänsä kielenhuollollisesti hyväksyttävissä olevien kriteerien mukaisesti muodostetun lyhenteen ja esimerkiksi vierasta kieltä muistuttavan täysin keksityn lyhenteen tai oheisnimen välillä voi usein olla häilyvä.

Aiemman ratkaisukäytäntöni perusteella viranomainen ei voi esiintyä pelkällä epävirallisella oheis- tai lisänimellään, olipa sitten kyse lyhenteestä tai muusta nimestä. Minulla ei kuitenkaan ole ollut aiemman ratkaisukäytäntöni perusteella oikeudellisia perusteita pitää sinänsä lainvastaisena sitä, että viranomainen käyttää virallisen nimensä ohella jotakin muuta nimeä, jos samalla tarkoin huolehditaan siitä, että viranomaisen virallinen nimi esiintyy asiayhteydessä ensisijaisena ja niin, että hallinnossa asioivalle käy heti selväksi, että kyseessä on suomalainen viranomainen. Olen kuitenkin korostanut sitä, että vaikka oheis- tai lisänimi ennen pitkää vakiintuisikin yleisessä kielenkäytössä, viranomainen itse ei voi esiintyä pelkästään tuolla nimellään muutoin kuin puhtaasti sisäisessä toiminnassaan.

Oma kysymyksensä on viranomaisen tai yksityisen julkista hallintotehtävää hoitavan toimintayksikön nimeäminen vain vieraalla kielellä kansalliskielten sijasta. Olen aiemmassa ratkaisukäytännössäni katsonut, että viranomaisen toimintayksikön nimeäminen vain vieraalla kielellä ei ole hyvää hallintoa ja kielellisiä oikeuksia koskevan sääntelyn mukaista (Stroke Unit ja No-Harm Center).

Nykyisin myös monet yksityiset toimijat hoitavat viranomaisten ohella julkisia hallintotehtäviä joko suoraan lain nojalla tai esimerkiksi lakiin perustuvan valtuutuksen nojalla viranomaisen kanssa tehdyllä sopimuksella.

Hallintolain 2 §:n 3 momentista seuraa, että hallintolakia sovelletaan myös tällaisiin yksityisiin tahoihin. Näin ollen myös yksityistä julkisen hallintotehtävän hoitajaa nimenomaan tässä ominaisuudessaan sitoo viranomaisen tavoin hallintolain 9 §:n vaatimus hyvästä kielenkäytöstä. Vastaavalla tavalla kielilakia tulee lain 25 §:n nojalla noudattaa silloin, kun yksityinen taho hoitaa julkista hallintotehtävää. Tätä kautta kysymys julkista hallintotehtävää hoitavan tahon nimen asianmukaisuudesta on huomattavan laaja-alainen.

Kysymys julkisia hallintotehtäviä hoitavien tahojen – olivatpa ne perinteisiä viranomaisia tai yksityisiä, joille tällaisia tehtäviä on annettu – nimistä on hyvän hallinnon ja kielellisten oikeuksien näkökulmasta kaiken kaikkiaan tärkeä asia. Asian tärkeyttä ilmentää muun muassa se, että perustuslain 119 §:n 2 momentin nojalla julkista valtaa käyttävän valtion viranomaisen nimestä on säädettävä laissa.

4.2 Arvioinnin rajaus ja kysymyksenasettelu

Oikeusasiamiehen tulee perustuslain 109 §:n 1 momentin mukaan valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeusasiamies valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Muun muassa eräiden viranomaisten oheis- tai lisänimet ja joidenkin valtionyhtiöiden nimet ovat vuosien mittaan herättäneet julkistakin keskustelua. Kysymys on aihealueesta, joka sinänsä voi herättää myös voimakkaita tuntemuksia ja josta voidaan perustellusti esittää erilaisia näkemyksiä. Olen aiemmin arvioinut kanteluiden johdosta eräitä yksittäisiä nimikysymyksiä. Oikeusasiamiehen toimenpitein ei ole mahdollista edes yrittää ottaa kantaa kaikkiin suomalaisessa yhteiskunnassa esiintyviin erilaisiin viranomaisten nimiin liittyviin kysymyksiin, kun otetaan huomioon se, että monet lyhenteet tai oheisnimet ovat olleet käytössä jo pitkään. Oheisnimien muodostamistapojen monimuotoisuus on käsitykseni mukaan kehittynyt ajan mittaan nykyisen kaltaiseksi pitkälti asiaa koskevan normiston puutteen vuoksi. Siksi olenkin korostanut hallintolaissa säädetyn hyvän hallinnon edistämisen ja kielilaisissa säädetyn kielellisen kulttuuriperinnön vaalimisen näkökulmasta sitä, että oheisnimien muodostamisessa olisi aiheellista kiinnittää erityistä huomiota Kotimaisten kielten keskuksen kielenhuollon asiantuntijana esittämiin näkemyksiin.

Kysymys viranomaisen tai julkista hallintotehtävää hoitavan toimintayksikön nimeämisestä pelkästään vieraalla kielellä kansalliskielten sijasta on ollut harvemmin esillä. Tämä johtunee osaltaan siitä, että julkista valtaa käyttävän valtion viranomaisen nimestä on perustuslain mukaan säädettävä laissa.

Tehtäväni on nyt arvioida vain oikeudellisesta näkökulmasta Väyläviraston, Liikenne- ja viestintäviraston ja Traffic Management Finland Oy:n menettelyä, kun ne ovat päättäneet ottaa käyttöön oheis- tai lisänimet *Väylä* ja *Traficom* ja nimen *Traffic Management Finland Oy*. Arviointi on nyt perusteltua tehdä, kun kyse on varsin uusista organisaatioista.

4.3 Väylä-nimi

Väylävirasto-nimestä on säädetty laissa. Kyseinen nimi on siten viraston virallinen lakisääteinen nimi. Sen sijaan oheis- tai lisänimestä Väylä ei ole erikseen säädetty vaan se on viraston itsensä käyttöön ottama lisänimi. Siitä ei itsenäisesti esiintyessään ilmene millään tavalla, että kyseessä on viranomaistoimintaa harjoittava taho.

Yhden nyt käsittelyssä olevan kantelun liitteenä oli kuvakaappauksia Facebook-sivuilta ja uutiskirje, joissa esiintyi pelkästään (logo ja sen yhteydessä) teksti ”Väylä”. Olen muutenkin tutustunut näihin uutiskirjeisiin ja tehnyt niistä vastaavan havainnon.

Tiedokseni on myös toimitettu valokuva sanomalehdessä 24.3.2019 julkaistusta kutsusta Espoo-Salo -oikoradan yleissuunnitelmaa koskevaan yleisötilaisuuteen, jossa kutsujana on edellä kuvatuin tavoin ollut Väylä.

Edelleen tietooni on saatettu valokuva rakennuksen kerrostaulusta, jonka kuudennen kerroksen kohdalla on teksti "Väylä" ja "Trafikledsverket". Tietooni on myös saatettu ja tämän asian esittelijä on omakohtaisesti pannut merkille, että Helsingin Itä-Pasilassa sijaitsevan virastotalon ulkoseinässä on vain teksti "Väylä".

Olen pannut merkille senkin, että haettaessa Väylävirasto-nimistä viranomaista internetin haku-koneella tuloksena on Väylä-nimisen tahon verkkosivusto, jonka aloitussivulta ei suoraan ilmene, että kyse olisi valtion virastosta. Nimi "Väylävirasto" löytyy vasta sivun alalaidasta, mutta silloinkin ensisijaisena toimijana mainitaan Väylä eikä Väylävirasto. Myös ruotsinkielisillä verkkosivuilla esiintyy ensisijaisesti vain Väylä-nimi.

Vielä totean, että Väyläviraston minulle tässä asiassa antamassa selvityksessä asiakirjan vasemmassa yläkulmassa on asiakirjan lähettäjää osoittavassa kentässä vain (logon yhteydessä) teksti "Väylä" ja viraston virallinen nimi yhteystietoineen esiintyy hyvin pienikokoisella tekstillä vasta sivun alareunassa. Samantapainen esitystapa on havaintojeni mukaan myös viraston käyttämissä kirjekuorissa, joissa mainittu logo siihen liittyvine Väylä-nimineen esiintyy kookaana kuoren etupuolella viraston virallisen nimen esiintyessä kuoren takapuolella hyvin pienellä tekstillä.

Edellä todetut havainnot vahvistavat sitä, mitä saamassani selvityksessä on todettu. Väyläviraston selvityksen mukaan viraston johtoryhmän linjauksen mukaisesti Väylävirastosta ensisijaisesti käytettävä nimi muissa kuin virallisissa yhteyksissä on Väylä. Tämä tarkoittaa, että viestinnässä, kuten verkkopalveluissa, kalvoesityksissä, markkinoinnissa ja tiedotteissa Väylävirastosta käytetään tätä lyhyttä muotoa. Väylä pyritään vakiinnuttamaan myös sidosryhmien ja median käyttöön eikä Väylävirastosta käytetä muita nimiä tai lyhenteitä. Väylävirasto on selvityksensä mukaan tulkinnut Trafi-oheisnimeä koskenutta päätöstäni dnro 2745/4/10 ym. siten, että Väylä-nimeä voidaan esteettä käyttää opasteissa, esitemateriaalissa, uutiskirjeissä, lehtihaastatteluissa, sosiaalisessa mediassa, puheissa ynnä muissa epävirallisissa yhteyksissä.

Olen edellä mainitussa päätöksessäni todennut yleisinä lähtökohtina, että viranomaisen ei voi esiintyä pelkällä epävirallisella oheis- tai lisänimellä, olipa sitten kyse lyhenteestä tai muusta nimestä. Minulla ei kuitenkaan ole ollut oikeudellisia perusteita pitää lyhenteen tai muun oheisnimen käyttämistä sinänsä lainvastaisena, kun tuo lisänimi esiintyy aina virallisen nimen yhteydessä. Olen korostanut sitä, että vaikka oheis- tai lisänimi ennen pitkää vakiintuisikin yleisessä kielenkäytössä, viranomaisen itse ei voi esiintyä pelkästään tuolla nimellä. Edelleen olen todennut, että viranomaisen on hallinnon asiakkaisiin nähden aina esiinnyttävä virallisella nimellä eikä viranomaisen voi virallisen nimensä sijasta käyttää pelkkää lyhennettä tai muuta oheis- tai lisänimeä muutoin kuin puhtaasti sisäisessä toiminnassaan. Lainvastaisena en kuitenkaan ole pitänyt sitä, jos viranomaisen käyttää virallisen nimensä ohella jotakin muuta nimeä, jos samalla tarkoin huolehditaan siitä, että viranomaisen virallinen nimi esiintyy asiayhteydessä ensisijaisena ja niin, että hallinnossa asioivalle käy heti selväksi, että kyseessä on suomalainen viranomaisen.

Liikenteen turvallisuusvirastoa koskeneessa tapauksessa pidin menettelyä virheellisenä siinä, että Trafi-nimi oli yksinään esiintynyt ajoneuvoverolipun ja laskun sisältävissä kirjekuorissa ilman, että ajoneuvoveron veronkantoviranomaista olisi kyseisessä kuoressa yksilöity Suomen valtion viranomaiseksi. Kiinnitin huomiota myös siihen, että Liikenteen turvallisuusviraston asiakirjoissa, esimerkiksi minulle annetussa selvityksessä, asiakirjan vasemmassa yläkulmassa eli asiakirjan lähettäjää osoittavassa kentässä esiintyi yksinomaan viraston logo ja teksti "TraFi". Vaikka viraston selvityksen mukaan virallisissa teksteissä käytettiin vain virallista nimeä Liikenteen turvallisuusvirasto, sen asiakirjojen etusivulla viraston liikemerkille ja logotekstille oli kuitenkin annettu pääosa, johon lukijan huomio ensimmäiseksi kiinnittyi. Vasta asiakirjan alareunassa on pieni kirjaimin teksti "Liikenteen turvallisuusvirasto" ja osoitetiedot. Mielestäni tämä asiakirjan ilmiäsu ei täyttänyt vaatimusta siitä, että viranomaisen virallisen nimen tulee esiintyä

asiayhteydessä ensisijaisena ja niin, että hallinnon asiakkaalle käy heti selväksi, että kyseessä on suomalainen viranomainen.

Vielä totean kielellisten velvoitteiden näkökulmasta seuraavan. Väylä poikkeaa oheisnimenä esimerkiksi Traficomista siinä, että se on selkeästi yhdistettävissä viraston viralliseen Väylävirasto-nimeen ja mielletävissä siitä laadituksi lyhenteeksi. Väylävirasto on itsekin todennut, että kyseessä on Väyläviraston lyhyt muoto. Edelleen se on todennut, että viraston virallisesta ruotsinkielisestä nimestä Trafikledsverket ei ole olemassa Väylää vastaavaa lyhennettyä muotoa.

Aiemmassa ELY-central -nimeä kokeneessa ratkaisussani totesin muun muassa, että mikäli kaksikielinen viranomainen katsoo tarpeelliseksi ottaa käyttöön nimestään lyhenteen, se on muodostettava molemmilla kansalliskielillä samoin periaattein. Jos suomenkielinen lyhenne muodostetaan viranomaisen virallisesta nimestä, on ruotsinkielinen nimi muodostettava vastaavasti ruotsinkielisestä nimestä. ELY ei ollut täysin keksitty oheisnimi, vaan se oli muodostettu viranomaisen virallisesta suomenkielisestä nimestä ja sillä oli looginen yhteys tuohon nimeen. Sen sijaan ruotsinkielisen henkilön näkökulmasta lyhenteellä ELY-central ja virallisella ruotsinkielisellä nimellä närings-, trafik- och miljöcentral ei ollut samaa yhteyttä. Tämä oli omiaan aiheuttamaan sekaannusta eikä ollut hyvän hallinnon mukaista. Kysyin päätöksessäni, miksi lyhennettä ei ollut muodostettu viraston ruotsinkielisestä nimestä, jos asia oli nähty vain tavaramerkkinä. Arvioin, että mikäli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lyhenne olisi suomeksi ollut "NTM-keskus", sitä olisi ehkä itsestään selvästi pidetty suomenkielisten kannalta epäasianmukaisena.

Suojelupoliisin SUPO-lyhennettä koskevassa päätöksessäni olen puolestaan katsonut, että jos tänään perustettaisiin uusi viranomainen, jonka virallinen nimi olisi "Suojelupoliisi–Skyddspolis", ei olisi hyväksyttävää luoda tai ottaa viranomaisen omalla päätöksellä virallisesti käyttöön vain yksi yhteinen suomenkielisestä nimestä johdettu lyhenne 'Supo' kumpaakin kansalliskieltä varten. Asian arvioinnissa oli tapauskohtaisesti kuitenkin merkitystä sillä, että 'Supo' oli jo vanhan kielilain aikana vakiintunut lyhenne.

Käytettävissäni olleen aineiston perusteella Väylä-nimeä on joko yksinään tai ainakin ensisijaisesti käytetty muutenkin kuin puhtaasti viraston sisäisesti eli tiedottamisessa, kuten sosiaalisessa mediassa, viraston verkkosivuilla, uutiskirjeissä ja kylteissä tai vastaavissa opasteissa, sekä viraston asiakirjoissa ja kirjekuorissa niin, että lukijan huomio kiinnittyy virallisen nimen sijasta ensimmäisenä oheisnimeen. Tämä on selkeässä ristiriidassa aiemman ratkaisukäytännön kanssa, jota Väylävirasto on siten tulkinut virheellisesti. Tässä yhteydessä en pidä tarpeellisenä arvioida yksittäisiä oheisnimen käyttötilanteita enemmälti.

Väylä-nimi ei ole aiemman ratkaisukäytännön mukainen myöskään siksi, että sille ei ole olemassa ruotsinkielisissä asiayhteyksissä käytettävää viraston ruotsinkielisestä nimestä muodostettua vastinetta, vaikka kyseinen oheisnimi on ilmiselvästi muodostettu viraston suomenkielisestä nimestä. Tässäkin yhteydessä voidaan esittää edellä mainittua "NTM-keskusta" vastaava esimerkki: Jos Väylävirasto olisi pyrkinyt vakiinnuttamaan käyttöön kaikissa – sekä suomen- että ruotsinkielisissä – yhteyksissä yhden yhteisen, viraston ruotsinkielisestä nimestä (Trafikledsverket) muodostetun oheisnimen, esimerkiksi "Trafikled" tai "Led", sitä olisi ehkä itsestään selvästi pidetty suomenkielisten kannalta epäasianmukaisena ("Väylävirasto – Led").

Kaiken kaikkiaan minulle on jäänyt hyvän hallinnon ja kielellisten velvoitteiden näkökulmasta epäselväksi, miksi Väylävirasto on pitänyt tarpeellisena näin voimaperäisesti ja määrätietoisesti pyrkiä häivyttämään virallisen laissa säädetyn nimensä, joka jo itsessään on viranomaisen nimeksi varsin lyhyt ja kuvaava.

4.4 Traficom-nimi

Liikenne ja viestintävirasto -nimestä on säädetty laissa. Kyseinen nimi on siten viraston virallinen lakisääteinen nimi. Traficom-nimen kaltaisesta oheis- tai lisänimestä ei sen sijaan ole erikseen säädetty vaan se on viraston itsensä käyttöön ottama lisänimi, josta ei itsenäisesti esiintyessään ilmene millään tavalla, että kyseessä on viranomaistoiminta.

Olen Liikenteen turvallisuusviraston Trafi-oheisnimeä koskevassa edellä selostetussa ratkaisussani todennut hyvän hallinnon ja kielellisten velvoitteiden näkökulmasta, että minulla ei ollut riittäviä oikeudellisia perusteita katsoa menettelyn olevan lainvastainen silloin, kun oheisnimi esiintyy hallinnon asiakkaisiin nähden aina virallisen nimen yhteydessä niin, että epä tietoisuutta tai sekaannusta viranomaisesta ei synny. Minulla ei siten ollut oikeudellisia perusteita puuttua myöskään oheisnimen muodostamisen tapaan eikä ylipäätään siihen, että kyseinen oheisnimi oli otettu käyttöön.

Edellä todettuun nähden minulla ei ole hyvän hallinnon eikä kielellisten velvoitteiden näkökulmasta perusteita puuttua myöskään Liikenne- ja viestintäviraston Traficom-oheisnimen käyttöön eikä sen muodostamisen tapaan.

Korostan kuitenkin tässäkin yhteydessä sitä, että oheisnimen tulee esiintyä aina virallisen nimen yhteydessä ja niin, että epä tietoisuutta tai sekaannusta viranomaisesta ei synny ja että oheisnimeä voidaan käyttää yksinään vain puhtaasti viraston sisäisessä toiminnassa. Tällä on mielestäni nyt erityistä merkitystä siksi, että asiassa on ilmennyt, että jo aiemmin on ollut olemassa Traficon Oy -niminen yhtiö, jonka toimialana on liikennesuunnittelu. Mielestäni Liikenne- ja viestintäviraston tulee osaltaan huolehtia siitä, ettei sen käyttämä oheisnimi tai tapa käyttää sitä ole hyvän hallinnon vastaisesti omiaan aiheuttamaan esimerkiksi yksityisen toimijan sekoittumista viranomaiseen ja päinvastoin. Mikäli tällaista ilmenee, viraston tulee pyrkiä käytettävissään olevin keinoin poistamaan sekaannuksen syitä ja vaikutuksia.

4.5 Traffic Management Finland Oy -nimi

Traffic Management Finland Oy -yhtiöllä on pelkästään englanninkielinen nimi.

Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi annetulla lailla (574/2018) siirrettiin Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut perustettavalle osakeyhtiölle. Yhtiön toimialana on meri-, rautatie- ja tieliikenteenohjaus ja -hallinta sekä niihin liittyvän tiedon keruu, hallinta ja hyödyntäminen. Yhtiöllä voi olla toimintaa ulkomailla (1 § 1 mom.). Valtio merkitsee saman pykälän 2 momentin mukaan osakeyhtiötä perustettaessa kaikkien osakkeet. Lain 7 §:n mukaan henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain 5 e ja 5 f §:ssä sekä työsopimuslaissa.

Yhtiöittämisen myötä aiemmassa Liikennevirastossa virastomuodossa hoidetut tie-, meri- ja rautatieliikenteen liikenteenohjaustoiminnot annettiin siten uuden osakeyhtiön hoidettaviksi. Edellä mainittua lakia koskevasta hallituksen esityksestä ilmenee, että uudesta meri-, rautatie- ja tieliikenteen ohjaustoiminnasta vastaavasta valtion erityistehtävayhtiöstä muodostetaan välittömästi perustamisen jälkeen, kuitenkin viimeistään vuoden 2019 alkupuolella, yhdessä Air Navigation Services Finland Oy:n ja Finrail Oy:n kanssa uusi liikenteenohjauspalveluista vastaava valtion konserni. Edelleen todetaan, että Liikennevirastosta irrotetut toiminnot ovat sisältäneet tie-, meri- ja rautatieliikenteenohjauksen mukaan lukien palveluostot Finrail Oy:ltä ja perustettuun konserniin kuuluvat myös lennonvarmistuspalveluita tarjoava ANS Finland Oy ja rautatieliikenteen ohjauspalveluita tuottava Finrail Oy (HE 34/2018 vp, s. 27 ja 35).

Edelleen saman hallituksen esityksen säätämijärjestysperusteluista (HE 34/2018 vp, s. 97–) ilmenee muun muassa, että (silloinen) Liikennevirasto vastaa edelleen liikenteenohjauksen järjestämisestä hallinnoimillaan väylillä mutta se voi tilata kyseisen palvelun perustettavalta yhtiöltä. Edelleen todetaan, että edellä mainittua kokonaisuutta on arvioitava perustuslain 124 §:n kannalta, koska asiassa on kyse Liikennevirastossa suoritettavan tehtäväkokonaisuuden siirtämisestä suoritettavaksi yhtiömuodossa valtion kokonaan omistamassa erityistehtävayhtiössä. Merkittävää julkisen vallan käyttöä yhtiölle ei ole siirtynyt. Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 16/2018 vp), että julkisen hallintotehtävän osoittaminen valtion omistaman osakeyhtiön tehtäväksi on merkityksellistä perustuslain 124 §:n kannalta. Valiokunta arvioi erikseen rataverkon haltijan tehtävien siirtämistä.

Kyseessä on siten valtion kokonaan omistama osakeyhtiömuotoinen erityistehtävayhtiö. Valtion omistajuus ei sinänsä ole ratkaisevaa oikeusasiamiehen valvontavallan näkökulmasta, vaan olennaista on toiminnan oikeudellinen luonne. Oikeusasiamies on sinänsä toimivaltainen valvomaan kyseisen yhtiön toimintaa siltä osin kuin kyse on julkisten hallintotehtävien ja julkisten tehtävien hoitamisesta.

Julkinen hallintotehtävä voidaan osoittaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle eli yksityiselle toimijalle joko siten, että laissa suoraan määrätään tehtävä tällaisen tahon hoidettavaksi, tai niin, että laissa säädetään siitä, että viranomainen voi hoitaa tehtävän itse tai antaa sen yksityisen hoidettavaksi. Kaikissa näissä ulkoistamisen tilanteissa muun muassa hallintolaki ja kielilaki tulevat samalla tavalla sovellettaviksi kuin viranomaisten omassa toiminnassa.

Traffic Management Finland Oy on sellaisen osakeyhtiön nimi, jonka hoidettavaksi on siirretty kokonaan tietyt viranomaisen aiemmin hoitamat julkiset hallintotehtävät. Täysin samanlainen kysymyksenasettelu ei ole aiemmin ollut arvioitavanani toiminnanharjoittajan nimen näkökulmasta.

Aiemman ratkaisukäytäntöni perusteella totean, että julkista hallintotehtävää hoitavan yksityisen toimintayksikön nimeäminen vain vieraalla kielellä kansalliskielten sijasta ei lähtökohtaisesti ole hyvää hallintoa ja kielellisiä oikeuksia koskevan sääntelyn mukaista. Toisaalta olen todennut, että vaikka jokin julkinen hallintotehtävä lailla tai lain nojalla annetaan esimerkiksi yksityiselle yhtiölle, lainsäädännöstä eli hallintolaista ja kielilaista ei voida johtaa yritykselle sellaista veloitetta, että sen tulisi vaihtaa nimensä sellaiseksi, että se noudattaa samoja periaatteita kuin viranomaisten nimet eli että nimellä olisi sekä suomen- että ruotsinkielinen vastine.

Vastaavasti voidaan mielestäni lähteä siitä, että jos olemassa olisi jo vanhastaan jokin tietyllä toimialalla toimiva vakiintunut yhtiö, jolle jokin laajempi julkisten hallintotehtävien kokonaisuus siirretään tai osoitetaan kokonaisuudessaan yhtiön aiempien tehtävien lisäksi, lainsäädännöstä ei edellä todetun perusteella olisi tällöinkään käsitykseni mukaan johdettavissa tuolle yhtiölle veloitetta muuttaa nimeään vain sen vuoksi, että sen hoidettavaksi tulee myös julkisia hallintotehtäviä.

Traffic Management Finland Oy sitä vastoin poikkeaa edellä kuvatuista tilanteista siinä, että se on yhtiönä uusi ja aloittanut toimintansa 1.1.2019. Se on valtion liikenteenohjauksen konsernin emoyhtiö. Siihen nähden, että nyt perustettiin kokonaan uusi yhtiö julkisten hallintotehtävien hoitamiseksi ja uutta nimeä oltiin vasta muodostamassa, olisi mielestäni vahvoin perustein voitu lähteä siitä, että yhtiön nimi olisi muodostettu ottamalla huomioon kielilain ja hallintolain vaatimukset samalla tavalla kuin viranomaisten nimien kyseessä ollen. Toisaalta osa konsernin tytäryhtiöistä oli olemassa jo tätä ennen, ja niillä on ollut englanninkieliset tai vierasperäiset nimet. Tällaisia julkisia hallintotehtäviä hoitaneita yhtiöitä ovat olleet lennonvarmistusliiketoimintaa harjoittava Air Navigation Services Finland Oy ja rautatieliikenteen ohjauksesta huolehtiva Finrail Oy.

Vaikka en pidä muodostunutta lopputulosta kielellisestä ja hyvän hallinnon näkökulmasta tyydyttävänä, katson, että minulla ei tämä tausta huomioon ottaen ole riittäviä perusteita puuttua enempää yhtiön nimivalintaan enää tässä vaiheessa.

5 LOPPUTULOS

5.1. Yhteenveto

Olen aiemmissa viranomaisten nimiä koskeneissa ratkaisuissani korostanut sitä, että virallisen nimen lisäksi mahdollisesti käytettävän oheisnimen tulee esiintyä aina virallisen nimen yhteydessä ja niin, ettei epätietoisuutta tai sekaannusta viranomaisesta synny, ja että oheisnimeä voidaan käyttää yksinään vain puhtaasti viraston sisäisessä toiminnassa. Viranomaisen ei siten voi esiintyä pelkällä epävirallisella oheis- tai lisänimellä, vaikka se ennen pitkää vakiintuisikin yleisessä kielenkäytössä. Lainvastaisena en kuitenkaan ole pitänyt oheisnimen käyttämisestä sinänsä, kunhan samalla tarkoin huolehditaan siitä, että viranomaisen virallinen nimi esiintyy asiayhteydessä ensisijaisena ja niin, että hallinnossa asioivalle käy heti selväksi, että kyseessä on suomalainen viranomaisen.

Edelleen olen todennut, että viranomaisten nimien lyhenteet on muodostettava molemmilla kansalliskielillä samoin periaattein. Jos suomenkielinen lyhenne muodostetaan viranomaisen virallisesta nimestä, on ruotsinkielinen nimi muodostettava vastaavasti ruotsinkielisestä nimestä.

Julkista hallintotehtävää hoitavan yksityisen toimintayksikön nimeäminen vain vieraalla kielellä kansalliskielten sijasta ei lähtökohtaisesti ole hyvää hallintoa ja kielellisiä oikeuksia koskevan sääntelyn mukaista.

Näistä lähtökohdista olen tässä asiassa todennut seuraavan.

Olen edellä *kohdassa 4.3* todennut, että *Väylä-oheisnimeä* on virallisen Väylävirasto-nimen sijaan joko yksinään tai ensisijaisesti käytetty muutenkin kuin puhtaasti viraston sisäisesti. Yksinään Väylä-oheisnimeä on käytetty tiedottamisessa, kuten sosiaalisessa mediassa, uutiskirjeissä ja kylteissä tai vastaavissa opasteissa. Ensisijaisesti Väylä-oheisnimeä on käytetty viraston asiakirjoissa ja verkkosivuilla niin, että lukijan huomio kiinnittyy virallisen nimen sijasta oheisnimeen. Tämä on selkeässä ristiriidassa aiemman ratkaisukäytäntöni kanssa.

Väylä-nimi ei ole aiemman ratkaisukäytäntöni mukainen myöskään siksi, että sille ei ole olemassa ruotsinkielisissä asiayhteyksissä käytettävää viraston ruotsinkielisestä nimestä muodostettua vastinetta, vaikka kyseinen oheisnimi on ilmiselvästi muodostettu viraston suomenkielisestä nimestä.

Olen edellä *kohdassa 4.4* katsonut, että minulla ei ole ollut hyvän hallinnon eikä kielellisten velvoitteiden näkökulmasta perusteita puuttua Liikenne- ja viestintäviraston *Traficom-oheisnimen* käyttöön eikä sen muodostamisen tapaan. Liikenne- ja viestintävirasto on noudattanut aiemmassa Liikenteen turvallisuusviraston Trafi-oheisnimeä koskevassa ratkaisussani esittämiäni lähtökohdia.

Olen kuitenkin korostanut, että Liikenne- ja viestintäviraston tulee osaltaan huolehtia siitä, että sen käyttämä oheisnimi tai tapa käyttää sitä ei ole hyvän hallinnon vastaisesti omiaan aiheuttamaan esimerkiksi yksityisen toimijan (Traficon Oy) sekoittumista viranomaiseen ja päinvastoin. Mikäli tällaista ilmenee, viraston tulee pyrkiä käytettävissään olevin keinoin poistamaan sekaannuksen syitä ja vaikutuksia.

Olen edellä kohdassa 4.5 katsonut *Traffic Management Finland Oy:n* osalta, että koska nyt oli perustettu kokonaan uusi yhtiö julkisten hallintotehtävien hoitamiseksi ja uutta nimeä oltiin vasta muodostamassa, olisi mielestäni vahvoin perustein voitu lähteä siitä, että yhtiön nimi olisi muodostettu ottamalla huomioon kielilain ja hallintolain vaatimukset samalla tavalla kuin viranomais-ten nimien kyseessä ollen. Toisaalta osa konsernin tytäryhtiöistä oli olemassa jo tätä ennen, ja niillä on ollut englanninkieliset tai vierasperäiset nimet.

Vaikka en ole pitänyt muodostunutta lopputulosta kielellisestä ja hyvän hallinnon näkökulmasta tyydyttävänä, olen katsonut, että minulla ei tämä tausta huomioon ottaen ole riittäviä perusteita puuttua enempää yhtiön nimivalintaan enää tässä vaiheessa.

5.2 Toimenpiteet

Saatan edellä kohdassa 4.3 esittämäni käsitykset Väyläviraston tietoon. Samalla pyydän sitä ilmoittamaan minulle 28.2.2020 mennessä, mihin toimenpiteisiin päätökseni on antanut aihetta.

Kiinnitän Liikenne- ja viestintäviraston huomiota siihen, mitä olen edellä kohdassa 4.4 todennut.

Saatan *Traffic Management Finland Oy:n* tietoon edellä kohdassa 4.5 esittämäni käsityksen.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Väylävirastolle, Liikenne- ja viestintävirastolle ja *Traffic Management Finland Oy:lle*.

Lähetän päätökseni myös liikenne- ja viestintäministeriölle tiedoksi.